

PORADNIK O ZADŁUŻENIACH I UPADŁOŚCI KONSUMENCKIEJ

EDUKACJA PRAWNA DLA KAŻDEGO
STAN PRAWNY NA SIERPIEŃ 2020 ROKU
PUBLIKACJA NIEODPŁATNA

O autorach

Broszurę przygotowano na podstawie przepisów ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej.

Informacje o systemie bezpłatnej pomocy prawnej i obywatelskiej:

darmowapomocprawna.ms.gov.pl

Stan prawny aktualny na sierpień 2020 roku.

Autorzy:

Zespół prawników Fundacji Academia Iuris im. Macieja Bednarkiewicza

Dr Iwona Chojecka, radca prawny

Aplikant adwokacki, Przemysław Olszewski

Redakcja:

Agata Dobrowolska (uwagi redaktorskie, korekta, skład)

Projekt zleciło m.st. Warszawa
sfinansował Wojewoda Mazowiecki

Warszawa, sierpień 2020 rok

Spis treści

O autorach.....	1
Wstęp	4
Polecamy	5
Słowniczek	6
Wykaz skrótów	7
I. Jestem wierzycielem i co dalej...?.....	8
A. ETAP PRZEDSĄDOWY.....	8
Co to jest wezwanie do zapłaty i jak je doręczyć?.....	8
A jeśli Dłużnik nie odebrał wezwania do zapłaty?.....	9
Co to jest mediacja?	10
Jakie są inne sposoby na odzyskanie pieniędzy?	10
Czy jest termin na żądanie zwrotu pieniędzy (przedawnienie)?.....	11
Jak nalicza się odsetki?.....	12
B. ETAP SĄDOWY	13
Jak rozpocząć sprawę sądową?.....	13
A jeśli nie stać mnie na opłacenie pozwu?.....	15
Do jakiego sądu wnieść pozew?	16
Jakie są tryby postępowań sądowych?	16
C. EGZEKUCJA	18
Co zrobić jeśli już mam wyrok sądu nakazujący zapłatę a Dłużnik nie płaci?	18
Co zrobić jeśli egzekucja komornicza wobec Dłużnika okaże się bezskuteczna?.....	20
II. Jestem zadłużony/a i co dalej...?	22
Co oznacza wezwanie do zapłaty i czego mogę się dalej spodziewać?.....	22
Czy Wierzyciel może sprzedać wierzytelność bez zgody Dłużnika?	22
Co zrobić jeśli regulowałem płatności w terminie a otrzymałem z sądu nakaz zapłaty?.....	23
Co zrobić jeśli jestem pozwanym w sprawie a nie stać mnie na opłacenie prawnika?.....	24
Co zrobić jeśli nie doręczono mi nakazu zapłaty z sądu a otrzymałem zawiadomienie od komornika o wszczęciu egzekucji?	24
W jaki sposób na moją sytuację jako Dłużnika może mieć wpływ mój stan cywilny, sytuacja rodzinna, osobista?	25
Jakie praktyki stosowane przez Wierzycieli mogą być kwestionowane przez Dłużnika i w jaki sposób?	29
Jakie działania może podjąć Dłużnik podczas postępowania egzekucyjnego?	30
III. Upadłość konsumencka.....	33
Czym jest upadłość konsumencka?	33

Jaki jest cel postępowania upadłościowego?	34
Kiedy sąd ogłasza upadłość osoby zadłużonej?.....	34
Jakie są konsekwencje ogłoszenia upadłości dłużnika przez sąd? Czy fakt ogłoszenia przez sąd upadłości dłużnika jest równoznaczny z jego oddłużeniem?	35
Jakie przesłanki/warunki należy spełnić, aby upadły dłużnik mógł uzyskać realne oddłużenie?	36
Jaką rolę odgrywa syndyk w postępowaniu upadłościowym?.....	37
Co w sytuacji, gdy dłużnik składający wniosek o ogłoszenie upadłości konsumenckiej nie wykazał całego swojego majątku? Jakie mogą być tego konsekwencje i czy upadły już dłużnik ma możliwość złożenia wniosku o umorzenie postępowania?	38
Jaki jest zakres odpowiedzialności karnej dłużnika za podanie we wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej nieprawdziwych danych?	39
Co to jest plan spłaty Wierzycieli i jak długo trwa? Czy po jego wykonaniu upadły może liczyć na umorzenie jego zobowiązań?	39
Czy wszystkie zobowiązania powstałe przed dniem ogłoszenia upadłości podlegają umorzeniu po wykonaniu planu spłaty Wierzycieli?	41
Co w sytuacji, gdy upadły dłużnik nie jest zdolny do wykonywania planu spłaty Wierzycieli?	42
Czy upadły Dłużnik może rozporządzać swoim majątkiem w okresie wykonywania planu spłaty Wierzycieli? Czy powinien informować sąd o ewentualnych czynnościach?.....	43
Jakie są konsekwencje niewypełnienia przez upadłego Dłużnika planu spłaty Wierzycieli? Czy sąd dokona umorzenia zobowiązań upadłego bez realizacji planu spłaty Wierzycieli?	44
Czy zmiana planu spłaty Wierzycieli jest możliwa? Co w sytuacji, gdy upadły dozna pogorszenia możliwości wywiązywania się z planu spłaty Wierzycieli?	45
Co w sytuacji, gdy jedynym składnikiem majątku osoby wnioskującej o ogłoszenie upadłości konsumenckiej jest mieszkanie bądź dom jednorodzinny? Czy likwidacja majątku Dłużnika, który zdecydował się na złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości, obejmie również zajmowany lokal mieszkalny?	46
Ile kosztuje złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej? Jakie są koszty postępowania i kto je pokrywa?	48
Do którego sądu należy złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości konsumenckiej?	49
Skąd mogę uzyskać wniosek o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej?.....	50
Czy istnieje możliwość zawarcia porozumienia z Wierzycielami przez Dłużnika? Czy likwidacja majątku upadłego Dłużnika jest nieodzowna?.....	50
IV. Wykaz przydatnych linków	52

Wstęp

Oddajemy w Państwa ręce poradnik, który wyjaśni wybrane zagadnienia prawne związane z zadłużeniem z perspektywy wierzyciela i Dłużnika. Osobny rozdział poświęciliśmy upadłości konsumenckiej. Naszym celem i misją jest, aby ten poradnik był Państwa przewodnikiem po przepisach prawnych związanych z zadłużeniem, wsparciem w wyjaśnieniu zagadnień prawnych oraz wstępem do rozmowy z prawnikiem. Niech ten poradnik podąży za Państwem i służy pomocą w rozwiązywaniu problemów prawnych. Niezależnie od tego czy są Państwo Wierzycielami, Dłużnikami, rozważają Państwo ogłoszenie upadłości konsumenckiej, czy są Państwo po prostu zainteresowani tematem - zachęcamy do zapoznania się z całym Poradnikiem Zadłużeniowym. Temat zadłużenia staraliśmy się potraktować wieloaspektowo i z różnych punktów widzenia, co mamy nadzieję pozwoli Państwu łatwiej znaleźć odpowiedzi na nurtujące Państwa pytania.

Autorzy

Polecamy

KORZYSTAJ Z POMOCY PRAWNIKA, jeśli masz jakiegokolwiek wątpliwości czy pytania do sprawy. Ustna porada u takiego specjalisty nie kosztuje więcej niż wizyta u prywatnego lekarza, a może pomóc rozwiązać problemy prawne.

MOŻESZ SKORZYSTAĆ Z NIEODPŁATNEJ POMOCY PRAWNEJ LUB OBYWATELSKIEJ, jeśli nie stać Cię na opłacenie prawnika. Punkty takiej pomocy znajdują się w każdym powiecie. Wystarczy skontaktować się w tej sprawie z urzędem gminy lub powiatu lub poszukać informacji na stronach Internetowych tych urzędów.

KORZYSTAJ Z WSPARCIA PSYCHOLOGA Jeżeli trudna sytuacja wiąże się z silnymi przeżyciami. Nieodpłatnej pomocy w tym zakresie udzielają często organizacje pozarządowe lub gminne poradnie rodzinne.

KORZYSTAJ Z MEDIACJI Mediacje są poprowadzone przez specjalistów i mogą pomóc w znalezieniu wspólnego rozwiązania, także w sprawach związanych z zadłużeniem. Punkty pomocy prawnej i obywatelskiej w każdym powiecie świadczą mediację nieodpłatnie

KORZYSTAJ Z WSPARCIA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W Warszawie działa wiele organizacji pozarządowych, które specjalizują się w konkretnych tematach – także w prawach lokatorów. Warto korzystać z ich merytorycznej pomocy.

LISTA INSTYTUCJI POMOCOWYCH I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W WARSZAWIE

(plik „Lista poradnictwa” o pobraniu na dole strony) oraz **PORADNIKI PRAWNE** (w zakładce „Edukacja prawna”) znajdują się na stronie:

<https://www.um.warszawa.pl/nieodplatnapomocprawna>

Słowniczek

Dług – zobowiązanie majątkowe Dłużnika wobec Wierzyciela do zapłaty określonej kwoty pieniężnej.

Dłużnik – osoba, która ma zobowiązanie (dług) do spłaty wobec Wierzyciela.

Klauzula wykonalności - urzędowy akt sądu stwierdzający na wniosek Wierzyciela lub z urzędu, że dany dokument jest tytułem wykonawczym.

Komornik sądowy - funkcjonariusz publiczny posiadający uprawnienia do przymusowego egzekwowania rozstrzygnięć sądowych.

Nakaz zapłaty – rodzaj wyroku sądu stwierdzający obowiązek Dłużnika spłaty długu wobec Wierzyciela.

Powód - osoba występująca z powództwem w postępowaniu cywilnym w poszukiwaniu ochrony prawnej np. Wierzyciel występujący o wydanie nakazu zapłaty wobec Dłużnika.

Pozew - pismo procesowe wszczynające postępowanie sądowe w postępowaniu cywilnym składane do sądu przez powoda (wnioskodawcę).

Pozwany – osoba przeciwko, której powód wystąpił z powództwem w postępowaniu cywilnym.

Przedawnienie – termin określony ustawowo, po upływie którego jest możliwość uchylenia się od obowiązku zaspokojenia roszczenia np. spłaty długu.

Termin przypisany – termin określony przez prawo.

Tytuł egzekucyjny - orzeczenie sądowe lub inny dokument urzędowy (np. akt notarialny) określający istnienie i zakres roszczenia Wierzyciela (świadczenia Dłużnika).

Tytuł wykonawczy – tytuł egzekucyjny posiadający klauzulę wykonalności, co m. in. może stanowić podstawę do skierowania sprawy do komornika.

Wierzyciel – osoba, która ma podstawę prawną do żądania od osoby zadłużonej (Dłużnika) zwrotu zobowiązania (długu).

Wierzytelność – prawo majątkowe Wierzyciela do żądania od Dłużnika zapłaty zobowiązania (długu), może być również określana jako należność, świadczenie, zobowiązanie.

Wykaz skrótów

Źródła prawa:

- k.c.– ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 1964 r. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.).
- k.p.c. – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 1964 r. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.).
- p.u.n. – ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. z 2003 r. Nr 60, poz. 535 z późn. zm.).

Publikatory i czasopisma:

- Dz. U. – Dziennik Ustaw

Inne:

• art. – artykuł • i n. – i następne • itd. – i tak dalej • itp. – i tym podobne • np. – na przykład • nr – numer • pkt – punkt • poz. – pozycja • późn. zm. – późniejsza zmiana • przyp. – przypis • r. – rok	• red. – pod redakcją • s. – strona • t. – tom • tj. – to jest • ust. – ustęp • w zw. z – w związku z • ww. – wyżej wymieniony • wyd. – wydawnictwo • z. – zeszyt • zd. – zdanie

I. Jestem wierzycielem i co dalej...?

Wierzyciel jest to osobą, która posiada prawo do żądania zwrotu świadczenia (pieniędzy lub rzeczy) od Dłużnika. Wierzycielem i Dłużnikiem może być osoba fizyczna (np. Jan Kowalski) lub osoba prawna (np. firma, instytucja, urząd). Wierzyciel ma prawo żądać zwrotu pieniędzy, a na Dłużniku ciąży obowiązek spłaty długu. Wierzyciel ma wierzytelność wobec Dłużnika, a Dłużnik ma dług wobec Wierzyciela.

Prawo do żądania zwrotu świadczenia (długu) powstaje zazwyczaj z chwilą, gdy wierzytelność jest wymagalna – czyli kiedy upłynął już termin płatności zobowiązania. Termin płatności może wynikać z umowy lub charakteru stosunku zobowiązaniowego łączącego Dłużnika i Wierzyciela (np. dług jest płatny na wezwanie Wierzyciela). Od tego momentu Dłużnik pozostaje w zwłoce (jeśli brak płatności wynika z jego winy) lub w opóźnieniu (jeśli brak płatności nie wynika z jego winy) w zapłacie długu. Brak płatności w terminie określonym w umowie wiąże się z powstaniem obowiązku zapłaty odsetek za opóźnienie, a w przypadku braku określenia takiego terminu w umowie wymagalne są odsetki ustawowe.

Wierzyciel może ubiegać się o zwrot należnej kwoty od Dłużnika mając do dyspozycji różne instrumenty na etapie przedsądowym, w postępowaniu sądowym oraz postępowaniu egzekucyjnym.

A. ETAP PRZEDSĄDOWY

Co to jest wezwanie do zapłaty i jak je doręczyć?

Jeżeli Dłużnik nie wywiązuje się z obowiązku płatności Wierzyciel może **wezwać Dłużnika do zapłaty**. Wezwanie do zapłaty może być ustne lub w formie pisemnej (list lub wiadomość e-mail). Warto w wezwaniu do zapłaty dokładnie określić kwotę do zapłaty, termin zapłaty i sposób zapłaty (np. przelew z podaniem numeru rachunku bankowego). Jeśli Dłużnik jest konsumentem (czyli osobą fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej) wezwanie do zapłaty powinno mieć formę listu własnoręcznie podpisanego przez Wierzyciela lub osobę przez niego upoważnioną. W przypadku osób prowadzących działalność gospodarczą wezwanie do zapłaty może być wysłane drogą elektroniczną na podany przez Dłużnika adres e-mail.

Wezwanie do zapłaty, aby zostało uznane za skuteczne powinno być Dłużnikowi doręczone bezpośrednio do jego rąk własnych. Fakt otrzymania wezwania do zapłaty powinien być przez Dłużnika poświadczony własnoręcznym podpisem na kopii wezwania, jeśli zostało mu ono doręczone osobiście przez Wierzyciela lub przez inną upoważnioną osobę, albo na tzw. zwrotce (list polecony za potwierdzeniem odbioru), jeśli było ono mu doręczone za pośrednictwem poczty lub kuriera listem poleconym. Data złożenia podpisu przez Dłużnika ma w tym przypadku znaczenie dla określenia wymagalności świadczenia (długu), jeśli termin płatności świadczenia nie został wcześniej wyraźnie oznaczony np. w umowie. Oznacza to, że po upływie wyznaczonego terminu w wezwaniu do zapłaty można domagać się odsetek od należności głównej (długu). Jeśli termin płatności świadczenia został określony w umowie – odsetki są naliczane począwszy od dnia następnego po upływie terminu płatności należności określonego w umowie. Wezwanie do zapłaty może być doręczone na adres zamieszkania lub adres zameldowania Dłużnika. Jeżeli Dłużnikiem jest osoba prowadząca działalność gospodarczą lub spółka - wezwanie do zapłaty doręcza się tym podmiotom na adres określony w rejestrze (CEIDG, KRS). Wezwanie do zapłaty może być kierowane na adres określony w umowie łączącej Wierzyciela i Dłużnika lub na adres z innych źródeł wiadomy Wierzycielowi. Jeśli Wierzyciel nie zna adresu Dłużnika będącego osobą fizyczną – adres ten można ustalić w każdym urzędzie gminy na terenie kraju składając wniosek do bazy PESEL z wykazaniem interesu faktycznego w uzyskaniu informacji o adresie zameldowania Dłużnika. Interes faktyczny można wykazać wskazując fakt zawarcia umowy pomiędzy Wierzycielem i Dłużnikiem albo okazując niezapłaconą fakturę lub rachunek.

A jeśli Dłużnik nie odebrał wezwania do zapłaty?

Może zdarzyć się tak, że **Dłużnik nie przebywa pod adresem**, który został wskazany w wezwaniu do zapłaty, albo wezwania do zapłaty nie odebrał z powodu np. pobytu w szpitalu, wyjazdu na wakacje. Wówczas warto mieć dowód w postaci listu poleconego, że Wierzyciel za pomocą wezwania do zapłaty próbował w sposób polubowny rozwiązać sprawę. Jeśli Dłużnik odmówi przyjęcia wezwania do zapłaty, można uznać to wezwanie zapłaty za skutecznie doręczone. Nawet jeśli wezwanie do zapłaty nie zostanie skutecznie doręczone, stanowi to okoliczność, która świadczy o podjęciu próby mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu. Spełnienie tego warunku stanowi jeden z wymogów formalnych pozwu jako pisma wszczynającego postępowanie sądowe.

Co to jest mediacja?

Mediacja jest pozasądową i dobrowolną metodą rozwiązywania sporów. Wolę przeprowadzenia mediacji muszą wyrazić obie strony sporu. Mediacja może być przeprowadzona na etapie przedsądowym lub już po wniesieniu pozwu na podstawie postanowienia wydanego przez sąd. W obu przypadkach postępowanie mediacyjne jest prowadzone przez niezależnego mediatora, którego zadaniem jest polubowne rozwiązanie sporu pomiędzy Wierzycielem i Dłużnikiem. Każda ze Stron może przerwać mediację bez podawania przyczyny do czasu podpisania protokołu ugody. Po zakończeniu mediacji strony podpisują ugodę, która może być przedstawiona sądowi przez każdą ze stron celem jej zatwierdzenia. Ugoda, której sądownie nadano klauzulę wykonalności może być skierowana przez Wierzyciela do egzekucji komorniczej. W treści ugody zawartej przed mediatorem strony mogą określić terminy i sposób spłat (np. rozłożenie długu na raty). Zaletą mediacji może być jej krótszy czas trwania i niższe koszty w porównaniu z postępowaniem sądowym, a także duży wpływ stron na kształt rozstrzygnięcia (ugody). **Należy odróżnić mediację od postępowania pojednawczego**, gdyż mediacja odbywa się przed niezależnym arbitrem a postępowanie pojednawcze jest prowadzone zgodnie z zasadami postępowania cywilnego z udziałem i pod kontrolą sędziego.

Jakie są inne sposoby na odzyskanie pieniędzy?

Wierzyciel może sprzedać wierzytelność innej osobie lub podmiotowi. Zazwyczaj jednak Wierzyciel nie otrzymuje pełnej kwoty, ale określony jej procent. Sprzedaż wierzytelności powoduje, że Wierzyciel przestaje być jej właścicielem i to kupujący wstępuje w prawa Wierzyciela. Od tego momentu Wierzyciel wprawdzie nie może już domagać się zwrotu reszty kwoty od Dłużnika i traci wszelkie prawa do wierzytelności, ale ma możliwość szybkiego odzyskania przynajmniej części pieniędzy.

Może zdarzyć się sytuacja, że **Wierzyciel i Dłużnik mają jednocześnie wobec siebie wymagalne zobowiązania** do spłaty tj. Wierzyciel jest również dłużnikiem swojego Dłużnika. W takim przypadku Strony mogą potrącić wzajemne należności do wysokości kwoty niższej. W konsekwencji do zapłaty zostaje ta część długu, która pozostaje po wzajemnym potrąceniu wierzytelności.

Wierzyciel może również powierzyć odpłatnie całość lub część spraw związanych z odzyskaniem pieniędzy osobie trzeciej lub firmie (np. windykacyjnej). Wówczas to inny podmiot kontaktuje się z Dłużnikiem w celu prowadzenia rozmów związanych z spłatą wierzytelności, negocjuje terminy i sposoby spłat lub wysyła wezwania do zapłaty.

Czy jest termin na żądanie zwrotu pieniędzy (przedawnienie)?

Jedną z pierwszych czynności, które powinien wykonać Wierzyciel przystępując do żądania zwrotu pieniędzy, jest sprawdzenie czy wierzytelność jest przedawniona. Przedawnienie wierzytelności oznacza, że upłynął już termin, w czasie którego można żądać od Dłużnika zwrotu pieniędzy. Przedawnienie rozpoczyna swój bieg od momentu kiedy wierzytelność stała się wymagalna (tj. od momentu upływu terminu płatności w umowie albo od wezwania do zapłaty). **Bieg przedawnienia może być przerwany** przez każdą czynność Wierzyciela podjętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia wierzytelności, która jest podjęta przed sądem (np. przez wniesienie pozwu, sądowe zawiązanie do próby ugodowej) lub innym organem (np. mediatorem). Przerwanie biegu przedawnienia następuje również, gdy Dłużnik przyznał (uznał), że dług istnieje np. poprzez zgodę na rozłożenie długu na raty. Należy jednak mieć na uwadze, że wezwanie Dłużnika do zapłaty nie stanowi okoliczności, która przerywa bieg przedawnienia.

Przedawnienie może ulec zawieszeniu w odniesieniu do:

- roszczeń dzieci wobec rodziców w okresie sprawowania władzy rodzicielskiej;
- osobom niemającym pełnej zdolności do czynności prawnych (np. osobom ubezwłasnowolnionym) przeciwko osobom sprawującym opiekę lub kuratelę w czasie sprawowania tej opieki lub kurateli;
- jednego z małżonków przeciwko drugiemu małżonkowi w czasie trwania małżeństwa.

Okres przedawnienia jest uregulowany ustawowo w kodeksie cywilnym i innych przepisach szczegółowych. Co do zasady zgodnie z kodeksem cywilnym termin przedawnienia wynosi sześć lat, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. Jednak z uwagi na fakt, że okresy przedawnienia mogą podlegać różnym regulacjom dotyczącym przedawnienia (np. ustawowe terminy

przedawniania w ostatnich latach ulegały zmianie i do części przypadków mogą mieć zastosowanie przepisy przejściowe lub dotychczasowe), czy zawieszenia biegu, różnić się w zależności od specyficznej sytuacji oraz osoby Wierzyciela i Dłużnika – każdy przypadek biegu przedawnienia powinien być szczegółowo przeanalizowany najlepiej przez prawnika.

Jak nalicza się odsetki?

Odsetki stanowią wynagrodzenie dla Wierzyciela za pozbawienie go możliwości korzystania z kapitału przez Dłużnika. Odsetki są naliczane począwszy do dnia następnego po upływie terminu płatności określonego w umowie lub w wezwaniu do zapłaty. Odsetki stanowią określony procent od należności głównej (dłużnej kwoty) i są naliczane za każdy dzień zwłoki w płatności do dnia faktycznej zapłaty długu. Wierzyciel może dochodzić należnych odsetek, jeśli świadczenie dłużnika ma charakter pieniężny. Wierzyciel jest uprawniony do żądania od Dłużnika odsetek nawet wówczas, gdy Dłużnik nie ponosi winy za brak płatności lub gdy na skutek braku płatności Wierzyciel nie poniósł szkody. Wysokość odsetek za opóźnienie może być określona w umowie, a w przypadku braku takiego postanowienia umownego stosuje się odsetki ustawowe. Istnieje limit wysokości odsetek, jakich można żądać od Dłużnika i jest to w stosunku rocznym dwukrotność wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie (tzw. odsetki maksymalne za opóźnienie). Jeśli Dłużnik jest w zwłoce z płatnością długu (brak płatności jest zawiniony przez Dłużnika) i Wierzyciel z tego tytułu poniósł szkodę – jest on wówczas uprawniony do wystąpienia o odszkodowanie od Dłużnika, które przewyższa kwotę odsetek za opóźnienie. Przy określeniu kwoty odsetek mogą pomóc kalkulatory ze specjalną funkcją do ich wyliczenia, które są dostępne w Internecie bezpłatnie. Istotną sprawą jest też to, że odsetki mogą stanowić roszczenie akcesoryjne (dodatkowe) przed sądem obok samej kwoty długu. Oznacza to, że Wierzyciel może żądać kwoty stanowiącej wierzytelność oraz niezależnie od tego kwoty odsetek liczonych od dnia wymagalności długu (upływu terminu płatności oznaczonego w umowie lub wezwania do zapłaty do dnia wniesienia pozwu).

B. ETAP SĄDOWY

Jak rozpocząć sprawę sądową?

Pozew jest pismem, które składa się do sądu celem wszczęcia postępowania sądowego. Wierzyciel może złożyć pozew do sądu, jeśli Dłużnik odmawia zwrotu długu lub ignoruje wezwanie do zapłaty.

Pozew powinien spełniać wszystkie wymogi formalne pisma procesowego oraz ponadto zawierać:

1. dokładnie określone żądanie, a w sprawach o prawa majątkowe także oznaczenie wartości przedmiotu sporu, chyba że przedmiotem sprawy jest oznaczona kwota pieniężna;
2. oznaczenie daty wymagalności roszczenia (upłynięcia terminu spłaty) w sprawach o zasądzenie roszczenia;
3. wskazanie faktów, na których powód opiera swoje żądanie, a w miarę potrzeby uzasadniających również właściwość sądu;
4. informację, czy strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, a w przypadku gdy takich prób nie podjęto, wyjaśnienie przyczyn ich niepodjęcia;
5. pozew może zawierać wnioski o zabezpieczenie powództwa, nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności i przeprowadzenie rozprawy przy nieobecności powoda oraz wnioski służące do przygotowania rozprawy, a w szczególności wnioski o wezwanie na rozprawę wskazanych przez powoda świadków i biegłych, dokonanie oględzin, polecenie pozwanemu dostarczenia na rozprawę dokumentu będącego w jego posiadaniu, a potrzebnego do przeprowadzenia dowodu, lub przedmiotu oględzin, żądanie sprowadzenia dowodów znajdujących się w sądach, urzędach lub u osób trzecich, wraz z uprawdopodobnieniem, że strona sama nie może ich uzyskać.

Pozew może być sporządzony i wniesiony do sądu bezpośrednio przez samego Wierzyciela.

Nie jest wymagane w tym przypadku reprezentowanie Wierzyciela przez radcę prawnego i adwokata. Pozew natomiast musi być podpisany własnoręcznie przez Wierzyciela lub przez osobę przez niego upoważnioną, której umocowanie jest określone w załączonym do pozwu

pełnomocnictwie. **Pełnomocnikiem** może być adwokat lub radca prawny, osoba sprawująca zarząd majątkiem lub interesami strony oraz osoba pozostająca ze stroną w stałym stosunku zlecenia, jeżeli przedmiot sprawy wchodzi w zakres tego zlecenia, współuczestnik sporu, jak również i małżonek, rodzeństwo, zstępni lub wstępni strony oraz osoby pozostające ze stroną w stosunku przysposobienia. Od pełnomocnictwa należy uiścić opłatę skarbową.

Odpis pozwu jest **doręczany** Dłużnikowi przez sąd, do którego Wierzyciel wniósł pozew. Dlatego też Wierzyciel jest zobowiązany dołączyć do pozwu tyle jego odpisów (kopii) wraz z załącznikami ile jest osób pozwanych (Dłużników). Może się zdarzyć, że Dłużników jest więcej niż jeden i wtedy każdy z nich otrzymuje po jednym odpisie pozwu wraz z załącznikami. Po dwukrotnej nieudanej próbie doręczenia pozwu Dłużnikowi przez sąd do rąk własnych na podany w pozwie adres – obowiązek skutecznego doręczenia pozwu należy do Wierzyciela. Co do zasady nie obowiązuje już zasada, że pismo podwójnie awizowane uważa się za doręczone Dłużnikowi w przypadku, gdy Dłużnik tego pisma nie mógł lub nie chciał odebrać (z wyjątkiem elektronicznego postępowania upominawczego). W takiej sytuacji, sąd zleca Wierzycielowi doręczenie pozwu Dłużnikowi za pośrednictwem komornika w terminie dwóch miesięcy. Komornik doręcza Dłużnikowi pozew na adres określony w pozwie lub inny wskazany przez Wierzyciela. Jeżeli komornik ustalił, że Dłużnik pod wskazanym adresem nie przebywa, zwraca Wierzycielowi pozew wraz z informacją o poczynionych ustaleniach. Zwrot pisma Wierzycielowi następuje również w sytuacji, gdy nie udało mu się ustalić, czy pod wskazanym adresem Dłużnik faktycznie przebywa. Natomiast jeśli komornik ustalił, że Dłużnik pod tym adresem mieszka, w skrzynce pozostawia awizo. Adresat ma 14 dni na odebranie przesyłki w kancelarii komornika. Po upływie tego terminu pismo uważa się za doręczone. Komornik nie może doręczyć pozwu innej osobie niż samemu Dłużnikowi do rąk własnych. Nie ma tu zastosowania zasada doręczenia zastępczego, która obowiązuje w odniesieniu do Poczty Polskiej, kiedy to listonosz może doręczyć pismo kierowane do Dłużnika np. pełnoletniemu członkowi rodziny. Ponadto, jeśli miejsce pobytu Dłużnika nie jest znane i nie można go ustalić – pisma sądowe doręcza się kuratorowi ustanowionemu przez sąd. Z chwilą doręczenia pisma procesowego kuratorowi doręczenie staje się skuteczne.

A jeśli nie stać mnie na opłacenie pozwu?

Jednym z wymogów formalnych pozwu jest uiszczenie od niego **opłaty sądowej** na rachunek bankowy sądu lub jej opłacenie w kasie sądu. Opłata sądowa od pozwu jest uzależniona od wartości przedmiotu sporu, jaką jest w tym przypadku kwota wierzytelności powiększona o ewentualne odsetki naliczone do dnia wniesienia pozwu. Jeśli Wierzyciel nie jest w stanie ponieść kosztów sądowych lub wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika bez uszczerbku dla utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny – może on ubiegać się o **zwolnienie z kosztów sądowych i/lub o ustanowienie radcy prawnego i adwokata z urzędu**. Koszty sądowe i/lub koszt profesjonalnego pełnomocnika są wówczas ponoszone przez Skarb Państwa.

Ustanowienie profesjonalnego pełnomocnika z urzędu nie wymaga wcześniejszego uzyskania zwolnienia z kosztów sądowych. Zwolnienie z kosztów sądowych w całości lub części powoduje, że Wierzyciel jest zwolniony z wnoszenia opłaty sądowej od pozwu w całości lub części. Zwolnienie z kosztów sądowych i/lub ubieganie się o przyznanie profesjonalnego pełnomocnika z urzędu wymaga złożenia wniosku do sądu wraz z oświadczeniem o stanie rodzinnym i majątkowym na formularzu Ministerstwa Sprawiedliwości (do pobrania w sądzie lub np. na stronie internetowej www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/formularze-pism-procesowych-w-postepowaniu-cywilnym). Oba wnioski tj. wniosek o zwolnienie z kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu mogą być złożone razem i wymagają wtedy złożenia tylko jednego oświadczenia o stanie rodzinnym i majątkowym. Oba wnioski są składane do sądu właściwego dla rozpoznania sprawy dotyczącej wierzytelności. Na odmowę sądu w tym zakresie przysługuje zażalenie składane do sądu rozpatrującego sprawę, ale orzekającego w innym składzie osobowym.

Uwaga! Należy pamiętać, że **wniosek o zwolnienie z kosztów sądowych nie dotyczy kosztów procesu** np. poniesionych kosztów przez stronę przeciwną. Jeśli Wierzyciel przegrał sprawę (ze względu na np. przedawnienie wierzytelności), wówczas wygrana strona przeciwna (Dłużnik) może dochodzić od Wierzyciela zwrotu poniesionych kosztów, np. kosztu profesjonalnego pełnomocnika (adwokata, radcy prawnego) do wysokości określonej według stawek wynikających z przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie

ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego lub adwokata z urzędu.

Na marginesie należy podkreślić, że **nieodpłatne porady prawne** są świadczone w punktach Nieodpłatnej Pomocy Prawnej i Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego, które funkcjonują w każdej gminie na terenie kraju na podstawie ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz.U. z 2015 r. poz. 1255). Nieodpłatną pomoc prawną świadczą również fundacje i stowarzyszenia. Za każdym warto dowiedzieć się w jakim zakresie prawa i na jakich etapach postępowań dana organizacja świadczy nieodpłatną pomoc prawną.

Do jakiego sądu wnieść pozew?

Pozew powinien być wniesiony co do zasady do sądu pierwszej instancji, w którego okręgu Dłużnik ma miejsce zamieszkania. Powództwo przeciwko Dłużnikowi, który jest osobą prawną (np. firmą, instytucją) lub innemu podmiotowi niebędącemu osobą fizyczną wytacza się według miejsca ich siedziby. Sądem pierwszej instancji jest sąd rejonowy, jeśli wartość przedmiotu sporu (czyli kwota wierzytelności wraz z ewentualnymi odsetkami liczonymi do dnia wniesienia pozwu) jest mniejsza niż siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych. Jeśli kwota wierzytelności jest równa lub większa niż siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych, sądem właściwym do wniesienia pozwu jest sąd okręgowy, w którego okręgu Dłużnik ma miejsce zamieszkania.

Jakie są tryby postępowań sądowych?

Sprawa o wydanie wyroku może być rozpatrywana w sądowym postępowaniu zwykłym, upominawczym, uproszczonym, nakazowym, elektronicznym postępowaniu upominawczym lub w postępowaniu w sprawach gospodarczych dotyczących stosunków cywilnych między przedsiębiorcami w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej. Zastosowany w konkretnym przypadku tryb postępowania zależy od specyfiki danej sprawy, rodzaju zobowiązania lub wysokości kwoty pieniężnej.

Nakaz zapłaty może być wydany w **postępowaniu upominawczym** z określonymi wyjątkami w większości spraw dotyczących roszczenia majątkowego, jakim jest wierzytelność. Jeśli Dłużnik nie wnieśli sprzeciwu od nakazu zapłaty w przypisanym terminie – nakaz zapłaty

staje się prawomocny. Oznacza to że Dłużnikowi nie przysługuje od nakazu zapłaty żaden zwyczajny środek odwoławczy. Wówczas Wierzyciel po nadaniu przez sąd nakazowi zapłaty klauzuli wykonalności – może skierować sprawę do egzekucji komorniczej. Jeśli Dłużnik w terminie zaskarży nakaz zapłaty – podlega on uchyleniu a sprawa jest w dalszej kolejności przez sąd kierowana na rozprawę.

Sprawa o zapłatę może również podlegać rozpoznaniu w **postępowaniu uproszczonym**, jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza kwoty dwudziestu tysięcy złotych i należy do właściwości sądu rejonowego. Nie ma już obowiązku składania w tym postępowaniu pozwu i innych pism procesowych na urzędowych formularzach. Sąd po rozpoznaniu sprawy wydaje wyrok, który - jeśli nie zostanie w przypisanym terminie zaskarżony apelacją przez Dłużnika - staje się prawomocny i po nadaniu przez sąd wyrokowi klauzuli wykonalności – uprawnia Wierzyciela do skierowania sprawy do egzekucji komorniczej.

Na wniosek Wierzyciela wskazany w pozwie nakaz zapłaty może być wydany w **postępowaniu nakazowym**. Sprawa podlega rozpoznaniu w postępowaniu nakazowym, jeżeli fakty uzasadniające dochodzone roszczenie są udowodnione dołączonym do pozwu:

1. dokumentem urzędowym;
2. zaakceptowanym przez dłużnika rachunkiem;
3. wezwaniem Dłużnika do zapłaty i pisemnym oświadczeniem dłużnika o uznaniu długu;
4. wekslem lub czekiem;
5. umową, dowodem spełnienia wzajemnego świadczenia niepieniężnego;
6. dowodem doręczenia dłużnikowi faktury lub rachunku.

Nakaz zapłaty z chwilą wydania stanowi tytuł zabezpieczenia, wykonalny bez nadawania mu klauzuli wykonalności przez sąd. Oznacza to, że jeśli nakaz zapłaty jest prawomocny – uprawnia on do skierowania sprawy bezpośrednio do komornika. Natomiast jeśli nakaz zapłaty nie jest prawomocny na skutek wniesienia przez Dłużnika w terminie zarzutów – sprawa jest dalej kierowana do rozpoznania na rozprawie.

Nakaz zapłaty przy zachowaniu określonych warunków może być wydany w **elektronicznym postępowaniu upominawczym** przez Sąd Rejonowy w Lublinie XVI Wydział Cywilny.

Postępowanie sądowe jest wszczynane przez Wierzyciela na podstawie pozwu składanego

w elektronicznie poprzez platformę e-sądu (www.e-sad.gov.pl). Nakaz zapłaty może być wydany w elektronicznym postępowaniu upominawczym: jeśli Wierzyciel dochodzi roszczenia pieniężnego, doręczenie Dłużnikowi nakazu zapłaty ma nastąpić w kraju oraz wierzytelność stała się wymagalna w okresie trzech lat przed dniem wniesienia pozwu. W tym trybie postępowania sądowego stosuje się domniemanie skutecznego doręczenia Dłużnikowi podwójnie awizowanego pozwu, jeśli wskazany w pozwie adres Dłużnika jest tożsamy z adresem ujawnionym w rejestrze PESEL. Nakaz zapłaty staje się prawomocny, jeśli Dłużnik nie wniesienie w przypisanym terminie sprzeciwu od nakazu zapłaty. W przypadku prawidłowego wniesienia sprzeciwu przez Dłużnika do Sądu Rejonowego w Lublinie XVI Wydział Cywilny - nakaz zapłaty traci moc w całości, a sąd przekazuje sprawę w dalszej kolejności do sądu właściwości ogólnej pozwanego, miejsca zamieszkania pozwanego.

C. EGZEKUCJA

Co zrobić jeśli już mam wyrok sądu nakazujący zapłatę a Dłużnik nie płaci?

Wyrok może stanowić tytuł wykonawczy do wszczęcia postępowania egzekucyjnego, jeśli jest on zaopatrzony przez sąd w **klausulę wykonalności**. Wyjątek stanowi nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym - jest podstawą do podjęcia czynności egzekucyjnych przez komornika bez nadawania klauzuli wykonalności.

Klauzula wykonalności jest nadawana wyrokowi, który ma walor prawomocności, tzn. żadna ze stron nie wniosła środka zaskarżenia od tego wyroku w wymaganym terminie. Wniosek o nadanie wyrokowi klauzuli wykonalności podlega opłacie sądowej w wysokości określonej w ustawie o kosztach sądowych w prawach cywilnych.

Wierzyciel kieruje sprawę do komornika prowadzącego czynności **na terenie wyznaczonego rewiru właściwego**, którym jest obszar właściwości sądu rejonowego, gdzie swoje miejsce zamieszkania ma Dłużnik. Wierzyciel może skierować sprawę do komornika spoza tego rewiru, ale wybór komornika jest ograniczony do właściwości sądu apelacyjnego, na którym znajduje się kancelaria z rewiru właściwego oraz wiąże się z dodatkowymi kosztami. W takiej sytuacji, Wierzyciel wraz z wnioskiem o wszczęcie egzekucji składa pisemne oświadczenie, w którym wyraźnie wskazuje, że korzysta z prawa wyboru komornika spoza rewiru o treści, np. „wierzyciel korzysta z prawa wyboru komornika”. Wybór komornika nie dotyczy spraw

komorniczych związanych z nieruchomościami, gdyż egzekucja w tym zakresie należy do komornika działającego przy sądzie, w którego okręgu nieruchomość jest położona.

Wierzyciel może być zobowiązany do wniesienia **zaliczek na poczet czynności komornika**. Od ich uiszczenia w określonym terminie przez Wierzyciela (stronę wnoszącą o dokonanie czynności) komornik może uzależnić dokonanie czynności.

Jednak Wierzyciel zostanie obciążony opłatą egzekucyjną jeśli:

1. złożył wniosek o umorzenie egzekucji i nie wykazał, że ma to związek z otrzymaniem wpłaty bezpośrednio od Dłużnika lub z zawarciem porozumienia z Dłużnikiem dotyczącego spłaty długu;
2. w wyniku swojej beczynności doprowadził do umorzenia postępowania egzekucyjnego (np. nie podał adresu Dłużnika);
3. w sposób oczywiście niecelowy wszczął postępowanie egzekucyjne;
4. jeśli we wniosku o wszczęcie egzekucji wskazał osoby niebędące dłużnikami.

Wierzyciel jest również uprawniony do ustanowienia **hipoteki przymusowej** na nieruchomości, której właścicielem jest Dłużnik. Nie jest do tego potrzebna zgoda Dłużnika. Wniosek o wpis hipoteki przymusowej do księgi wieczystej nieruchomości Dłużnika powinien być złożony w sądzie rejonowym (wydział wieczystoksięgowy), w którego okręgu jest położona nieruchomość. Do wniosku dołącza się obok potwierdzenia wniesienia opłaty stałej od wniosku w wysokości określonej w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych – również oryginał tytułu wykonawczego wraz z klauzulą wykonalności uzyskany w celu dokonania wpisu hipoteki przymusowej do księgi wieczystej.

Nadmieniając na marginesie, **innymi sposobami na zabezpieczenie płatności wierzytelności** za zgodą Dłużnika jest: hipoteka na nieruchomości będącej jego własnością, zastaw zwykły lub rejestrowy na jego rzeczach ruchomych. Są to jednak sposoby zabezpieczenia płatności ustawiane zazwyczaj na etapie przekazania pieniędzy Dłużnikowi a do ustanowienia tego zabezpieczenia jest potrzebna umowa pomiędzy Wierzycielem i Dłużnikiem.

Co zrobić jeśli egzekucja komornicza wobec Dłużnika okaże się bezskuteczna?

Bezskuteczność egzekucji ma miejsce w przypadku, gdy komornik nie odnalazł majątku Dłużnika pozwalającego na zaspokojenie roszczeń Wierzyciela, co skutkuje umorzeniem postępowania egzekucyjnego. W takiej sytuacji Wierzyciel może w okresie, gdy wierzytelność nie jest przedawniona ponownie ubiegać się o zwrot długu przez Dłużnika. Okres przedawnienia jest przerywany przez Wierzyciela poprzez skierowanie wniosku do komornika o ponowne wszczęcie egzekucji.

Jeżeli Dłużnik dokonuje różnych operacji, których przedmiotem jest jego majątek, z zamiarem uniemożliwienia Wierzycielowi prowadzenia egzekucji – stanowi to tzw. **przestępstwo dłużnicze** uregulowane w art. 300-302 kodeksu karnego. Czyn zabroniony stanowi m. in.:

1. udaremnienie lub uszczuplenie zaspokojenia swojego wierzyciela przez usuwanie, ukrywanie, zbywanie, darowanie, niszczenie, rzeczywiście lub pozornie, obciążenie albo uszkodzenie składników swojego majątku;
2. udaremnienie lub ograniczenie zaspokojenia należności przez to, że tworzy w oparciu o przepisy prawa nową jednostkę gospodarczą i przenosi na nią składniki swojego majątku;
3. spłacenie lub zabezpieczenie tylko niektórych Wierzycieli, czym działa na szkodę pozostałych.

W przypadku podejrzenia wystąpienia powyższych sytuacji, Wierzyciel może złożyć zawiadomienie o podejrzeniu przestępstwa do prokuratury. Wierzyciel, który w ramach prowadzonych czynności przez organy państwa uzyska status pokrzywdzonego jest uprawniony do wnioskowania o nałożenie na Dłużnika obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną mu krzywdę oraz orzeczenie wobec Dłużnika zakazu zajmowania określonego stanowiska, wykonywania zawodu czy prowadzenia określonej działalności gospodarczej.

Jeżeli Dłużnik dokonuje czynności prawnych ze świadomością pokrzywdzenia Wierzyciela, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć - możliwe jest uznanie tych czynności za bezskuteczne wobec Wierzyciela na

drodze cywilnej (tzw. **skarga pauliańska**, art. 527-534 kodeksu cywilnego). Czynność prawna Dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem Wierzyciela, jeżeli wskutek tej czynności Dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Dotyczy to również sytuacji, w której osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że Dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia Wierzycieli. Pozew przeciwko Dłużnikowi jest możliwy również w sytuacji, gdy Dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny.

Wierzyciel może również odpłatnie wpisać swojego Dłużnika do bazy **Biura Informacji Gospodarczej (BIG)**. Prowadzi ono rejestr Dłużników będących konsumentami, osób prowadzących działalność gospodarczą lub firm. Wpis do BIG może wiązać się z negatywnymi konsekwencjami dla Dłużnika w postaci ograniczenia możliwości zawierania umów dotyczących świadczenia usług telekomunikacyjnych, usług telewizyjnych czy Internetu, dokonywania zakupów na raty, zaciąganie zobowiązań typu kredyt, pożyczka na raty czy tzw. chwilówka.

Do innych sposobów przybliżających Wierzyciela do odzyskania pieniędzy należą:

1. wniosek o wyjawienie majątku przez Dłużnika;
2. wniosek o podział majątku wspólnego małżonków poprzez uzyskanie klauzuli wykonalności przeciw małżonkowi Dłużnika, z ograniczeniem jego odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością majątkową;
3. postanowienie sądu o udzieleniu zabezpieczenia ustanawiające zakaz zbywania lub obciążania nieruchomości albo spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, które stanowi podstawę wpisu w księdze wieczystej ostrzeżenia o zakazie zbywania lub obciążania tych praw;
4. sprzedaż wierzytelności;
5. podjęcie przez Wierzyciela współpracy z firmą windykacyjną;
6. próba polubownego porozumienia się z Dłużnikiem.

Należy jednak zaznaczyć, że nie jest to lista zamknięta czynności możliwa do wykonania w niniejszej sytuacji.

II. Jestem zadłużony/a i co dalej...?

Do sytuacji Dłużnika mają zastosowanie powyższe rozważania dotyczące sytuacji Wierzyciela i sposobów zaspokojenia wierzytelności na etapie przedsądowym, samego postępowania sądowego oraz późniejszej egzekucji. Dlatego też zachęcam przed lekturą tego rozdziału – do zapoznania się z możliwymi metodami egzekwowania płatności przez Wierzycieli określone we wcześniejszym rozdziale.

Co oznacza wezwanie do zapłaty i czego mogę się dalej spodziewać?

Wezwane do zapłaty jest formą polubownego rozwiązania sporu i daje szansę Dłużnikowi na pozasądowe rozwiązanie sprawy. Wierzyciel w wezwaniu do zapłaty określa wysokość, termin i sposób płatności. Jest to sposobność dla Dłużnika na rozpoczęcie rozmów na temat spłaty długu i ewentualnego rozłożenia płatności na raty. Osiągnięcia porozumienia na tym etapie ogranicza koszty Stron z tytułu postępowania sądowego, egzekucyjnego oraz skraca poświęcony sprawie czas. Warto mieć na uwadze, że na tym etapie Wierzyciel może powierzyć prowadzenie sprawy profesjonalnemu pełnomocnikowi (radca prawny, adwokat) lub firmie windykacyjnej i to właśnie z nimi Dłużnik będzie prowadził negocjacje w sprawie spłat. Jeśli strony nie dojdą do porozumienia – Dłużnik powinien liczyć się z faktem bycia Pozwanym w procesie sądowym o zapłatę. Innym sposobem na polubowne rozwiązanie sporu jest zgoda obu stron na przeprowadzenie postępowania mediacyjnego lub pojednawczego przed sądem. Jeśli wezwanie do zapłaty zostało skierowane do Dłużnika bez podstaw prawnych – warto na nie odpowiedzieć i przedstawić swoje argumenty wskazujące, że żądanie zapłaty domniemanego Wierzyciela jest niezasadne.

Czy Wierzyciel może sprzedać wierzytelność bez zgody Dłużnika?

Wierzyciel może również skorzystać z oferty firm, które skupują wierzytelności. Wówczas Wierzycielem Dłużnika staje się osoba lub firma, która kupi dług (np. firma windykacyjna, fundusz sekurytyzacyjny). Sprzedaż wierzytelności (przelew, nazywany również popularnie cesją) na osobę trzecią nie jest możliwy, gdy sprzeciwiałoby się to ustawie, zastrzeżeniu umownemu albo właściwości zobowiązania.

Do czynności przelewu wierzytelności na osobę trzecią nie jest potrzebna zgoda Dłużnika, chyba że strony ustanowiły wcześniej na drodze umownej taki obowiązek. Zdarza się,

że wierzytelności są niezbywalne, np. te które dotyczą szkód na osobie (chyba, że zostały uznane na piśmie albo zasądzone na mocy prawomocnego orzeczenia sądowego).

Jeżeli Wierzyciel sprzeda dług bez zgody Dłużnika, która była wymagana zgodnie z postanowieniami umowy – może to oznaczać nieważność umowy sprzedaży wierzytelności i ewentualną odpowiedzialność odszkodowawczą Wierzyciela wobec Dłużnika.

Dłużnik powinien być powiadomiony o przelewie wierzytelności. Jeśli Dłużnik nie został powiadomiony o tej czynności, a spłacał dalej dług dotychczasowemu Wierzycielowi – spłata wierzytelności w tej części zmniejsza jego dług i nie jest zobowiązany do płatności w tej części jeszcze raz nowemu Wierzycielowi (osobie lub firmie, na którą dotychczasowy Wierzyciel przelał dług).

Co zrobić jeśli regulowałem płatności w terminie a otrzymałem z sądu nakaz zapłaty?

Nakaz zapłaty może być wydany w postępowaniu nakazowym, upominawczym i elektro nicznym postępowaniu upominawczym. Specyfika tych postępowań zakłada, że pozwany (Dłużnik) dowiaduje się o postępowaniu (oraz o złożeniu przez powoda (Wierzyciela) pozwu) dopiero wraz z otrzymaniem nakazu zapłaty. Samo wydanie przez sąd nakazu zapłaty nie przesądza o sytuacji Dłużnika i nie wprowadza obowiązku zapłaty po jego stronie. Dopiero prawomocny nakaz zapłaty z nadaną klauzulą wykonalności przez sąd jest podstawą do wszczęcia egzekucji (z zastrzeżeniem nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym, który jest tytułem wykonawczym bez obowiązku nadawania odrębnej klauzuli wykonalności).

Dłużnik ma prawo (z powołaniem się na np. fakt przedawnienia wierzytelności) w określonym terminie wnieść do sądu, który wydał nakaz zapłaty, zarzuty lub sprzeciw z przytoczeniem wszystkich zarzutów pod rygorem braku możliwości ich późniejszego przywołania. Jeśli zarzuty lub sprzeciw od nakazu zapłaty są wolne od błędów formalnych - wówczas sprawa jest przekazywana do rozpoznania na rozprawie. Brakiem formalnym pisma Dłużnika może być np. brak wniesienia opłaty sądowej w wymaganej wysokości. Jednak sąd zanim odrzuci pismo Dłużnika z tego powodu – wzywa w określonym terminie do uzupełnienia braku formalnego. Jeśli Dłużnik wniesie opłatę sądową we właściwej wysokości

– pismo odnosi skutek z dniem jego wniesienia do sądu (nadania w placówce Poczty Polskiej).

Należy podkreślić, że jeśli Wierzyciel żąda spłaty długu bez istnienia ku temu podstawy prawnej – może to stanowić przestępstwo kwalifikowane z art. 286 kodeksu karnego, czyli **oszustwo lub usiłowanie oszustwa** (potocznie określenie jako wyłudzenie). Przystępstwo ma miejsce, gdy Wierzyciel w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadza inną osobę do niekorzystnego rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem za pomocą wprowadzenia jej w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania danego działania. Korzyść majątkowa może polegać na zwiększeniu majątku Wierzyciela (lub innej osoby) lub na zmniejszeniu jego długów. Aby można było kwalifikować działanie Wierzyciela jako oszustwo – jego działanie musi wypełniać znamiona zamiaru bezpośredniego, czyli Wierzyciel chce wprowadzić Dłużnika w błąd, uzyskać korzyści z wprowadzenia Dłużnika w błąd lub wykorzystać jego nieudolność.

Co zrobić jeśli jestem pozwany w sprawie a nie stać mnie na opłacenie prawnika?

Zobacz wyjaśnienia do pkt niniejszego poradnika w części dot. Wierzyciela pt. [A jeśli nie stać mnie na opłacenie pozwu?](#)

Co zrobić jeśli nie doręczono mi nakazu zapłaty z sądu a otrzymałem zawiadomienie od komornika o wszczęciu egzekucji?

Jeśli Dłużnik otrzymał zawiadomienie komornika o wszczęciu egzekucji lub doszło już do zajęcia komorniczego rachunku bankowego czy wynagrodzenia za pracę – oznacza to, że nakaz zapłaty jest prawomocny i Wierzyciel skierował go do egzekucji komorniczej. Nakaz zapłaty uprawomocnił się, gdyż Dłużnik nie wniósł w terminie zarzutów lub sprzeciwu, np. na skutek braku wiedzy o toczącym się postępowaniu sądowym w jego sprawie.

Do niedawna uznawano, że podwójne nieodebranie awizowanego pisma na adres zamieszkania pozwanego oznacza skuteczne jego doręczenie. Z kolei **obecnie doręczenie pisma (w tym nakazu zapłaty) odbywa się do rąk własnych Dłużnika przez sąd lub komornika.**

W takiej sytuacji Dłużnik ma możliwość podjęcia działań, tj.:

1. złożenia wniosku o zawieszenie egzekucji;
2. zaskarżenie postanowienia o nadaniu nakazowi zapłaty klauzuli wykonalności;
3. i/lub wniesienia sprzeciwu/zarzutów od nakazu zapłaty wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu do jego wniesienia.

Postępowanie egzekucyjne musi być przez komornika zawieszane na wniosek Dłużnika złożony wraz z uzyskanym z sądu zaświadczeniem o doręczeniu mu nakazu zapłaty przez sąd na inny adres niż miejsce jego zamieszkania ustalone w postępowaniu egzekucyjnym. Zażalenie na postanowienie o nadaniu nakazowi zapłaty klauzuli wykonalności przez sędziego lub skarga na orzeczenie referendarza sądowego w sprawie nadania klauzuli wykonalności składa się w terminie przypisanym, który rozpoczyna swój bieg od dnia doręczenia mu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji. Jeśli na skutek zaskarżenia nadania nakazowi zapłaty klauzuli wykonalności - klauzula ta zostanie uchylona – wówczas nakaz zapłaty jest Dłużnikowi doręczany ponownie na właściwy adres i podlega zaskarżeniu w terminie przypisanym. Jest również możliwe równoczesne wniesienie zażalenia na postanowienie o nadaniu nakazowi zapłaty klauzuli wykonalności (skargę na orzeczenie referendarza w tym zakresie) oraz wniesienie zarzutów/sprzeciwu od nakazu zapłaty. Wówczas zarzuty/sprzeciw od nakazu zapłaty może podlegać rozpatrzeniu przez sąd po uwzględnieniu zażalenia na postanowienie o nadaniu nakazowi zapłaty klauzuli wykonalności (skargę na orzeczenie referendarza w tym zakresie). Jest możliwe również działanie Dłużnika polegające na złożeniu wniosku do sądu o przywrócenie terminu do wniesienia zarzutów/sprzeciwu od nakazu zapłaty wraz z pismem zawierającym zarzuty/sprzeciw od nakazu zapłaty w terminie przypisanym do wniesienia tego wniosku. Jednak sam wniosek o przywrócenie terminu nie wstrzymuje postępowania egzekucyjnego.

W jaki sposób na moją sytuację jako Dłużnika może mieć wpływ mój stan cywilny, sytuacja rodzinna, osobista?

Spadkobierca może stać się Dłużnikiem, jeśli w określonym prawnie terminie nie odrzucił spadku, w skład którego zaliczane są pasywa (długi). Jeśli spadkobierca przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza – wtedy odpowiada za długi do wysokości przyjętej masy spadkowej również swoim majątkiem. Jeśli spadkobierca przyjął spadek wprost – wówczas

odpowiada za długi wchodzące w skład spadku do pełnej wysokości również majątkiem osobistym. Warto pamiętać, że spadek można przyjąć lub odrzucić przed sądem w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku lub przed notariuszem uzyskując notarialny akt poświadczenia dziedziczenia.

WAŻNE!

Do chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą solidarną odpowiedzialność za długi spadkowe. Od chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą odpowiedzialność za długi spadkowe w stosunku do wielkości udziałów spadkowych. W sytuacji jeśli w skład masy spadkowej spadkodawcy jest zaliczany kredyt – bank może postawić to zobowiązanie w stan natychmiastowej wymagalności.

Uwaga!

Termin na odrzucenie spadku przez spadkobierców wynosi 6 miesięcy.

Odrzucenie spadku po terminie może nastąpić, jeśli spadkobierca udowodni, że niedochowanie terminu jest spowodowane błędem albo groźbą. Wówczas należy złożyć w sądzie rejonowym (właściwym według ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy) oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych swojego błędu wraz z uzasadnieniem (np. brak wiedzy o długach spadkodawcy), wnieść o jego zatwierdzenie oraz odrzucić spadek.

Stan cywilny ma również znaczenie w odniesieniu do odpowiedzialności za długi.

Małżonkowie pozostający we wspólności majątkowej odpowiadają majątkiem wspólnym za zobowiązania, jeśli drugi współmałżonek wyraził zgodę na zaciągnięcie zobowiązania. Jeśli takiej zgody nie było, małżonek - pomimo istnienia wspólności majątkowej - odpowiada za zobowiązanie tylko majątkiem osobistym. Jeśli małżonek wyraził zgodę na zaciągnięcie zobowiązania – odpowiedzialność drugiego małżonka realizuje się na etapie postępowania egzekucyjnego. Wówczas Wierzyciel występuje o nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi przeciwko Dłużnikowi i jego małżonkowi, ale z egzekucji jest wyłączony majątek osobisty małżonka Dłużnika. Majątek osobisty stanowi zazwyczaj majątek nabyty przed powstaniem

wspólności majątkowej (zawarciem związku małżeńskiego), majątek nabyty tytułem dziedziczenia, darowizny (chyba że spadkobierca lub darczyńca postanowił inaczej).

Przykład

Jeśli żona otrzymała od swoich rodziców mieszkanie przed zawarciem związku małżeńskiego – jest to jej majątek osobisty i podlega wyłączeniu od egzekucji za długi zaciągnięte przez męża podczas trwania małżeństwa.

Jeśli komornik prowadzi egzekucję ze wspólnego rachunku bankowego małżonków, wówczas zajęciu podlega rachunek bankowy w całości. Gdyby współwłaścicielem konta nie był małżonek lub małżonkowie mają rozdzielność majątkową, to udziały małżonka lub osoby trzeciej nie podlegają zajęciu i wówczas wysokość udziałów jest ustalana przez komornika na podstawie treści umowy do rachunku bankowego. Jeśli umowa nie określa wielkości udziałów, to przyjmuje się, że udziały pozostają równe. **Rozdzielność majątkowa (popularnie nazywana intercyzą)** powoduje, że nie powstaje trakcie małżeństwa majątek wspólny i każdy małżonek indywidualnie odpowiada za swoje zobowiązania. Rozdzielność majątkowa powstaje z mocy prawa na skutek orzeczenia rozwodu lub separacji. Jednak w przypadku kredytu, który zaciągnęli byli małżonkowie orzeczenie rozwodu nie powoduje jego podziału. Jednak byli małżonkowie mogą po spełnieniu określonych warunków postanowić o przejęciu kredytu przez jednego z nich.

Do uznania zaciągnięcia zobowiązania za prawnie skuteczne wymagane jest, aby zaciągający to zobowiązanie miał **pełną zdolność do czynności prawnych** lub w określonych przypadkach dysponował przynajmniej ograniczoną zdolnością do czynności prawnych. Pełna zdolność do czynności prawnych oznacza, że osoba może w swoim imieniu wykonywać prawa i zaciągać zobowiązania. Pełną zdolność do czynności prawnych mają osoby fizyczne, które osiągnęły pełnoletniość (ukończyły 18 lat lub uzyskały ją przez zawarcie małżeństwa) lub osoby prawne. **Ograniczoną zdolność do czynności prawnych** mają osoby, które ukończyły 13 lat oraz osoby ubezwłasnowolnione częściowo. Możliwe jest przeprowadzenie procedury **ubezwłasnowolnienia** całkowitego lub częściowego osoby, która nie jest w stanie kierować swoim postępowaniem ze względu na chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe lub występowanie innego rodzaju zaburzeń. O ubezwłasnowolnieniu orzeka sąd okręgowy

miejsca zamieszkania osoby, która ma być ubezwłasnowolniona. Jeśli zobowiązanie zaciągnie osoba ubezwłasnowolniono całkowicie – wówczas taką czynność uznaje się za nieważną, a w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej częściowo dla ważności tych czynności prawnych będzie potrzebna zgoda kuratora.

Szczególną sytuację stanowi dług, który stanowią **zaległe alimenty** na rzecz osób uprawnionych np. dzieci, małżonka, wobec którego sąd orzekł taki obowiązek w wyroku rozwodowym. Brak płatności alimentów stanowi nie tylko podstawę do skierowania sprawy do postępowania egzekucyjnego po przeprowadzeniu postępowania sądowego, ale i również kwalifikowane jest jako czyn powodujący powstanie odpowiedzialności karnej zobowiązanego (art. 209 kk – przestępstwo nie alimentacji). Osoba niepłacąca alimentów może być wpisana na listę dłużników prowadzoną przez biura informacji gospodarczej, zobowiązana do rejestracji w urzędzie pracy, a uprawniony organ może podjąć decyzję o zatrzymaniu prawa jazdy.

Jeżeli **Dłużnik mieszka za granicą**, wówczas podstawą do podjęcia czynności przez komornika miejsca pobytu Dłużnika w innym kraju niż Polska jest tzw. Europejski Tytuł Egzekucyjny (Europejski Nakaz Zapłaty).

W przypadku jeżeli jest **jedno zobowiązanie i kilku Dłużników** – każdy z nich odpowiada solidarnie z pozostałymi Dłużnikami za całe zobowiązanie. Wierzyciel (Wierzyciele) mogą żądać płatności od każdego z Dłużników do pełnej wysokości długu. Jeśli Dłużnik (Dłużnicy) spłacą Wierzyciela (Wierzycieli), wówczas mają roszczenie do pozostałych Dłużników o proporcjonalny zwrot świadczenia, w wysokości za którą są odpowiedzialni.

W odniesieniu do **kredytu udzielonego przez instytucję finansową** Dłużnik na określonych zasadach umownych i w szczególnych sytuacjach może negocjować ustanowienie tzw. wakacji kredytowych, w czasie których będzie zwolniony ze spłacania rat kredytu (np. utrata pracy). Warto również rozważyć ubezpieczenie kredytu na takie szczególne przypadki.

Szczególną pozycję prawną ma Wierzyciel, który **zabezpieczył wierzytelność w formie aktu notarialnego**, gdzie Dłużnik złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji na rzecz Wierzyciela. Ten akt notarialny stanowi sam w sobie tytuł wykonawczy bez potrzeby przeprowadzenia odrębnego postępowania sądowego o zapłatę. Dla wszczęcia postępowania egzekucyjnego jest wystarczające, że Wierzyciel uzyska klauzulę wykonalności

dla tego aktu notarialnego) w sądzie rejonowym właściwym miejscowo ze względu na miejsce zamieszkania Dłużnika i przedłoży ten akt notarialny komornikowi celem podjęcia przez niego czynności egzekucyjnych.

Jakie praktyki stosowane przez Wierzycieli mogą być kwestionowane przez Dłużnika i w jaki sposób?

Wierzyciel może dochodzić zapłaty długu od Dłużnika na podstawie prawomocnego wyroku sądowego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności w postępowaniu egzekucyjnym, które prowadzi komornik. Wierzyciel może również podjąć działania windykacyjne przed rozpoczęciem formalnego etapu sądowego **samodzielnie lub za pośrednictwem firmy windykacyjnej**. O ile w przypadku postępowania egzekucyjnego – jest ono uregulowane przepisami prawa, o tyle w tym drugim – praktyki windykacyjne ze względu na brak takiego jednoznacznego uregulowania mogą naruszać interesy Dłużników.

Firma windykacyjna nie może w celu skłonienia Dłużnika do zapłaty długu stosować takich praktyk jak: uporczywe telefonowanie czy mailing; obrażanie i zastraszanie; nachodzenie w miejscu zamieszkania połączone z naruszaniem miru domowego; wskazywanie, że sprawa zostanie skierowana do prokuratury lub Dłużnik zostanie wpisany na listę dłużników w Biurze Informacji Kredytowej; obciążanie kosztami windykacyjnymi; zobowiązanie do wskazania numeru rachunku bankowego.

Jeżeli Dłużnik zalega ze **spłatą czynszu** – działania Wierzyciela polegające na wymianie zamków w lokalu mieszkalnym, w którym przebywa Dłużnik lub ograniczenie dostępności lokalu mieszkalnego do mediów jak woda, ogrzewanie, gaz – mogą stanowić przestępstwo kwalifikowane z art. 191 § 1a kodeksu karnego, czyli przemoc innego rodzaju polegająca na uporczywym lub w sposób istotny sposób utrudniającym innej osobie korzystanie z zajmowanego lokalu mieszkalnego. Dłużnik w takiej sytuacji może złożyć zawiadomienie do prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Jeżeli Wierzyciel żąda **nadmiernie wysokich odsetek** od kwoty pożyczki przekraczających odsetki maksymalne przewidziane przepisami prawa (np. tzw. „chwilówka”) – Dłużnik nie jest odpowiedzialny do zapłaty kwoty odsetek przewyższających kwotę odsetek maksymalnych. Poza odsetkami kosztem pożyczki mogą być dodatkowe opłaty jak np. za przygotowanie umowy czy prowizja. Limit tych dodatkowych kosztów również jest

ograniczony ustawowo i wyliczany jest według wzoru w odniesieniu do wysokości kwoty pożyczki. Warto również pamiętać, że Dłużnik będący konsumentem może w terminie 14 dni od zawarcia umowy odstąpić od umowy o kredyt konsumencki z uwzględnieniem konieczności poniesienia kosztów za czas kiedy korzystał z tego kapitału. Przed podjęciem decyzji w sprawie wzięcia pożyczki warto sprawdzić w rejestrze Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego, czy dana firma pożyczkowa lub pośrednik kredytowy jest tam wpisany jako firma pozabankowa. Urząd Komisji Nadzoru Finansowego wprawdzie nie nadzoruje tych firm, ale celem uzyskania wpisu muszą one spełnić określone wymogi formalne określone w przepisach dotyczących kredytów konsumenckich.

Jeżeli zaciągnięcie zobowiązania przez Dłużnika nastąpiło na skutek **wad oświadczenia woli** tj. błąd, groźba lub podstęp spowodowany przez Wierzyciela lub inną osobę – Dłużnik może uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Oświadczenie Dłużnika o uchyleniu się jest składane w formie pisemnej (może przybrać formę pozwu sądowego) i z tą chwilą czynność prawna dokonana wcześniej przez Dłużnika, na mocy której zaciągnął zobowiązanie obarczone wadą oświadczenia woli - przestaje wywoływać skutki prawne już w momencie jej dokonania (pobrania pożyczki), czyli z mocą wsteczną. Termin na złożenie oświadczenia przez Dłużnika jest ograniczony terminem rocznym - w razie błędu i podstępu liczoną od jego wykrycia, a w przypadku groźby liczoną od dnia kiedy stan obawy ustał.

Jakie działania może podjąć Dłużnik podczas postępowania egzekucyjnego?

Dłużnik ma uprawnienie do wniesienia do sądu powództwa przeciwegzekucyjnego oraz skargi na czynności komornika.

Powództwo przeciwegzekucyjne Dłużnik składa do sądu, w którego okręgu prowadzona jest egzekucja. Jeśli natomiast takie powództwo jest wytaczane przez Dłużnika przed wszczęciem egzekucji, wówczas sądem właściwym jest sąd, w okręgu którego Wierzyciel ma miejsce zamieszkania. W powództwie przeciwegzekucyjnym warto zawrzeć wnioski o zabezpieczenie powództwa poprzez jego zawieszenie. Powództwo przeciwegzekucyjne ma na celu pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, co powoduje dalszy brak możliwości prowadzenia egzekucji oraz zwolnienie przedmiotów spod egzekucji. Osobą uprawnioną do wniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego w zakresie pozbawienia tytułu egzekucyjnego

klauzuli wykonalności jest wyłącznie Dłużnik. Powództwo przeciwegzekucyjne może być oparte na przesłankach takich jak:

1. zaprzeczenie istnienia zdarzenia, na których oparto klauzulę wykonalności, w szczególności istnienia obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądowym bądź też przejście tego obowiązku na inną osobę;
2. wystąpienie zdarzenia, na skutek którego wierzytelność wygaśa lub nie może być egzekwowana (np. fakt potrącenia wierzytelności);
3. fakt dokonania spłaty długu, jeśli okoliczność ta nie była podnoszona podczas sprawy sądowej o zapłatę.

Innym rodzajem powództwa przeciwegzekucyjnego jest zwolnienie przedmiotu spod egzekucji, do którego wytoczenia uprawniona jest osoba trzecia.

Skarga na czynności komornika pozwala Dłużnikowi na podważenie czynności wykonywanych podczas egzekucji lub zaniechanie ich wykonania, które to czynności stanowią naruszenie przepisów postępowania egzekucyjnego jak np.: brak zawiadomienia Dłużnika o wszczęciu egzekucji, bezzasadne lub w nieprawidłowej wysokości obciążenie Dłużnika kosztami egzekucyjnymi, zajęcie rzeczy wyłączonych spod egzekucji.

Dłużnik wnosi skargę w przypisanym terminie do sądu rejonowego, w okręgu którego prowadzona jest egzekucja. Skarga na czynności komornika dotyczy głównie kwestii związanych z przebiegiem egzekucji. Jeśli Dłużnik poniósł szkodę w wyniku prowadzonych czynności egzekucyjnych, wówczas może on domagać się jej naprawienia na zasadach ogólnych w postępowaniu cywilnym.

Komornik przeprowadza egzekucję z ruchomości, nieruchomości, rachunków bankowych, wynagrodzenia za pracę i innych dochodów. Jednak nie cały majątek Dłużnika może podlegać egzekucji. Przepisy prawa wyraźnie regulują, jakie **przedmioty są z niej wyłączone**. Są to na przykład: przedmioty codziennego użytku, żywność, przedmioty niezbędne do nauki, dokumenty, przedmioty kultu religijnego, leki, przedmioty niezbędne dla osoby niepełnosprawnej. Poza tym, w przypadku egzekucji przeprowadzanej ze środków pieniężnych istnieje **kwota wolna od egzekucji**, ale jej wysokość jest zależna od podstawy prawnej otrzymywania pieniędzy. Kwotą wyłączoną z egzekucji jest kwota stanowiąca do 75% minimalnego wynagrodzenia miesięcznie oraz kwota do 75% minimalnej emerytury.

Wynagrodzenie uzyskane na podstawie umowy zlecenia jest wolne od egzekucji w kwocie określonej na zasadach właściwych dla umowy o pracę, jeśli umowa zlecenia ma charakter powtarzalny (periodyczny) oraz jej celem jest zapewnienie utrzymania i stanowi jedyne źródło dochodu zleceniobiorcy będącego osobą fizyczną. Jeśli w tym samym czasie dochodzi do **egzekucji** z wynagrodzenia za pracę i umowy zlecenia – egzekucja z umowy zlecenia odbywa się w pełnej wysokości. Szczególne zasady egzekucji odnoszą się do egzekucji **świadczeń alimentacyjnych**, gdzie wolna od egzekucji jest kwota 60% wynagrodzenia za pracę.

Aktywność Dłużnika podczas postępowania egzekucyjnego może również polegać na korzystaniu z uprawnienia do **wglądu do akt komorniczych** na jego wniosek w sprawie, której jest stroną, ich przeglądania oraz sporządzania kopii na mocy zasady jawności w postępowaniu cywilnym. Odmowa wglądu w akta postępowania komorniczego może stanowić podstawę do wniesienia skargi na czynności komornika.

Jeśli dochodzi do **zbiegu egzekucji komorniczych** (kilku komorników i/lub typów egzekucji np. egzekucji sądowej z administracyjną) do tej samej rzeczy albo prawa majątkowego - egzekucje do tej rzeczy albo prawa majątkowego prowadzi łącznie ten sądowy albo administracyjny organ egzekucyjny, który jako pierwszy dokonał zajęcia, a w razie niemożności ustalenia tego pierwszeństwa - organ egzekucyjny, który dokonał zajęcia na poczet należności w wyższej kwocie.

Prowadzenie egzekucji komorniczej z majątku Dłużnika wiąże się również dla niego z **kosztami komorniczymi**. Jeśli Dłużnik po wezwaniu go przez komornika dobrowolnie przekaze mu pieniądze – wówczas jest obciążany opłatą w obniżonej wysokości w stosunku do opłaty standardowej. Dłużnik ma możliwość również na tym etapie porozumienia się z Wierzycielem co do zasad spłat długu i jeśli do tego dojdzie, wówczas Wierzyciel składa wniosek o umorzenie egzekucji. W takiej sytuacji koszty komornicze poniesie Dłużnik, jeśli Wierzyciel wykaże, że złożenie wniosku o umorzenie egzekucji ma związek z porozumieniem z Dłużnikiem. Warto nadmienić, że jeśli Dłużnik został zwolniony z kosztów w postępowaniu sądowym o zapłatę, to niniejsze zwolnienie rozciąga się również na postępowanie egzekucyjne.

III. Upadłość konsumencka

Czym jest upadłość konsumencka?

Upadłość osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej (zwana potocznie upadłością konsumencką), uregulowana jest ustawą prawo upadłościowe z dnia 28 lutego 2003 roku. Stanowi pewną alternatywę, względem biernego udziału dłużnika w tradycyjnym postępowaniu egzekucyjnym. Dłużnik ma prawo do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej. Od dłużnika zależy zatem, czy skorzysta z tego uprawnienia.

Zauważyć należy, że tradycyjne postępowanie egzekucyjne i postępowanie upadłościowe są postępowaniami względem siebie rozłącznymi i nie mogą być prowadzone jednocześnie obok siebie. Z dniem ogłoszenia przez sąd upadłości dłużnika zawieszane zostają bowiem wszelkie postępowania egzekucyjne, które były skierowane do majątku dłużnika przed dniem ogłoszenia upadłości. Fakt ten jest związany z wejściem całego majątku osobistego dłużnika do masy upadłości (pojęcie objaśnione w dalszej części poradnika). Po uprawomocnieniu się postanowienia o ogłoszeniu upadłości, postępowania egzekucyjne zostają natomiast umorzone¹.

Należy mieć jednak na uwadze, iż zawieszenie bądź umorzenie postępowań egzekucyjnych nie oznacza, że dłużnik zachowa swój majątek. Wręcz przeciwnie, majątek dłużnika zostanie w całości spieniężony, aby móc spłacić zadłużenie, czyli spełnić główne cele postępowania upadłościowego. Upadłość konsumencka umożliwia uzyskanie bowiem realnego oddłużenia osoby wnioskującej, jednak dopiero po spełnieniu pewnych przesłanek/warunków postępowania. Dopiero ich spełnienie umożliwi w konsekwencji zrzucenie przez dłużnika ciężaru związanego z jego zadłużeniem.

Warto zatem rozważyć, czy złożenie przez dłużnika wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej nie będzie korzystniejszym rozwiązaniem od udziału dłużnika w tradycyjnym postępowaniu egzekucyjnym.

---

¹ Artykuł 146 ust. 1 zd. 1 i 2 ustawy prawo upadłościowe.

Jaki jest cel postępowania upadłościowego?

Celem postępowania upadłościowego z jednej strony jest oddłużenie upadłego dłużnika, z drugiej zaś strony, możliwie w jak najszerszym stopniu zaspokojenie Wierzycieli dłużnika. Należy mieć zatem na uwadze, iż postępowanie upadłościowe ma na celu nie tylko umożliwienie osobie zadłużonej powrotu do stanu wypłacalności poprzez jego oddłużenie, oczywiście po spełnieniu pewnych wymogów jakie ustawodawca przewidział w ustawie prawo upadłościowe, ale również ma na celu zadbanie o interes Wierzycieli dłużnika. Z tego właśnie powodu ustawodawca przewidział między innymi likwidację majątku dłużnika, który wejdzie do masy upadłości w celu jego spieniężenia i pokrycia zobowiązań dłużnika. Z tego również powodu sąd może ustanowić plan spłaty Wierzycieli, który upadły dłużnik będzie zobowiązany wypełniać, przez wskazany przez sąd okres czasu.

Kiedy sąd ogłasza upadłość osoby zadłużonej?

Sąd ogłasza upadłość dłużnika w sytuacji, gdy dłużnik stał się niewypłacalny². Definicja niewypłacalności została ujęta w przepisach ustawy prawo upadłościowe.

Niewypłacalnością dłużnika będącego osobą fizyczną jest stan, w którym dłużnik nie ma możliwości dokonywania spłaty zaciągniętych i wymagalnych zobowiązań, w konsekwencji czego Wierzyciel nie uzyskuje zwrotu swojej wierzytelności. Ustawodawca przyjmuje jednocześnie domniemanie, iż dłużnik utracił zdolność wykonywania/spłaty swoich wymagalnych zobowiązań³ pieniężnych w sytuacji, gdy opóźnienie w ich wykonywaniu przekracza trzy miesiące⁴.

Przyjąć należy zatem, iż brak możliwości spłaty zobowiązań przez dłużnika, utrzymujący się od przynajmniej trzech miesięcy, stanowi podstawę złożenia zasadnego wniosku o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej. Sąd może oddalić zatem wniosek dłużnika o ogłoszenie upadłości w sytuacji, w której dłużnik spłaca swoje

---

² Artykuł 10 ustawy prawo upadłościowe.

³ Przez wymagalność zobowiązania należy rozumieć stan, w którym wierzyciel posiada prawną możliwość żądania od dłużnika zaspokojenia/spłaty swojej wierzytelności. Wymagalność roszczenia związana jest z naturą konkretnego zobowiązania i może wynikać z umowy bądź przepisów ustawy.

⁴ Artykuł 11 § 1 i 1a ustawy prawo upadłościowe.

zobowiązania i brak jest zagrożenia utraty zdolności wykonywania wymagalnych zobowiązań w niedługim czasie.

Sąd ogłasza zatem upadłość osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej, spełniającej ustawową przesłankę niewypłacalności.

Jakie są konsekwencje ogłoszenia upadłości dłużnika przez sąd? Czy fakt ogłoszenia przez sąd upadłości dłużnika jest równoznaczny z jego oddłużeniem?

Fakt ogłoszenia przez sąd upadłości osoby zadłużonej rodzi szereg prawnych konsekwencji wynikających z ogłoszenia upadłości dłużnika. Pierwszą i jedną z najważniejszych kwestii jest fakt, iż z dniem ogłoszenia upadłości **majątek dłużnika staje się masą upadłości, służącą zaspokojeniu Wierzycieli**⁵. Oznacza to, że cały majątek osoby zadłużonej tj. majątek osobisty dłużnika, a także w przypadku pozostawania dłużnika w ustawowej wspólności majątkowej, również majątek wspólny małżonków, wchodzi w skład masy upadłości i docelowo ma być przeznaczony na zaspokojenie Wierzycieli upadłego dłużnika.

Dłużnik traci zatem, poza pewnymi wyjątkami, praktycznie prawo zarządu oraz możliwość korzystania i rozporządzania majątkiem, który wchodzi w skład masy upadłości. Dłużnik nie może tym samym obciążać (np. hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym) składników majątkowych masy upadłości. Majątek ten bowiem ma być spieniężony i przeznaczony na zaspokojenie Wierzycieli upadłego dłużnika.

Zaznaczyć jednak należy, iż **ogłoszenie przez sąd upadłości osoby zadłużonej i wejście majątku dłużnika do masy upadłości, nie oznacza bezpośrednio oddłużenia osoby upadłej.**

Ogłoszenie przez sąd upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej jest dopiero pozycją wyjściową do rozważenia przez sąd, czy sytuacja upadłego dłużnika spełnia wymogi przewidziane przez ustawodawcę, których spełnienie w konsekwencji może dopiero prowadzić do realnego oddłużenia upadłego dłużnika. Należy mieć zatem na uwadze, że dłużnik decydujący się na złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości ponosi ryzyko likwidacji swojego majątku, który wejdzie w skład masy upadłości, bez realnego, całkowitego

---

⁵ Artykuł 61 ustawy prawo upadłościowe.

oddłużenia, w przypadku niespełnienia przesłanek art. 491^{14a} ust. 1 lub 491¹⁶ ust. 1 lub 2a ustawy prawo upadłościowe.

Jakie przesłanki/warunki należy spełnić, aby upadły dłużnik mógł uzyskać realne oddłużenie?

Ogłoszenie przez sąd upadłości dłużnika – jak już zostało wspomniane – jest dopiero pierwszym krokiem w kierunku ewentualnego oddłużenia upadłego dłużnika. Następnym krokiem jest zbadanie przez sąd sytuacji faktycznej upadłego pod kątem przesłanek zawartych między innymi w art. 491^{14a} ust. 1 ustawy prawo upadłościowe.

Zgodnie z art. 491^{14a} ust. 1 ustawy prawo upadłościowe, sąd wyda postanowienie o odmowie ustalenia planu spłaty, odmowie umorzenia zobowiązań upadłego dłużnika bez ustalania planu spłaty bądź odmowie warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalania planu spłaty Wierzycieli w sytuacji, w której:

1. upadły doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień w sposób celowy, w szczególności przez trwonienie części składowych majątku oraz celowe nieregulowanie wymagalnych zobowiązań,
2. w okresie dziesięciu lat przed dniem zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości w stosunku do upadłego prowadzono postępowanie upadłościowe, w którym umorzono całość lub część jego zobowiązań.

Dodać należy, iż artykuł 491^{14a} ust. 1 ustawy prawo upadłościowe przewiduje możliwość ustalenia planu spłaty Wierzycieli, umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalania planu spłaty bądź warunkowe umorzenie zobowiązań upadłego bez ustalania planu spłaty Wierzycieli również w przypadkach uzasadnionych względami słuszności, a także względami humanitaryzmu.

Oznacza to, iż sąd może umożliwić realne oddłużenie osoby upadłej, która znalazła się w sytuacjach obiektywnie życiowo trudnych, powołując się na względy słuszności i humanitaryzmu. Należy mieć jednak na uwadze, iż przesłanki art. 491^{14a} ust. 1 ustawy prawo

upadłościowe są pojęciami nieostryimi i stanowią element oceny sądu upadłościowego za każdym razem, gdy dłużnik powoła się na nie⁶.

Warto dodać, iż „w postanowieniu o ustaleniu planu spłaty Wierzycieli sąd ustala, czy upadły doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa”⁷.

Wydanie przez sąd postanowienia o odmowie ustalenia planu spłaty Wierzycieli jest równoznaczne z zakończeniem postępowania czego konsekwencją jest realny brak oddłużenia upadłego dłużnika.

Z punktu widzenia dłużnika zamierzającego złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej niezmiernie ważna jest zatem analiza sytuacji faktycznej pod kątem przedstawionych wyżej przesłanek. Przeanalizowanie sytuacji dłużnika pod kątem przyczyny jego niewypłacalności może uchronić potencjalnego upadłego od likwidacji jego majątku bez uzyskania realnego oddłużenia.

Jaką rolę odgrywa syndyk w postępowaniu upadłościowym?

Sąd upadłościowy, wydając postanowienie o ogłoszeniu upadłości dłużnika powołuje jednocześnie syndyka. To właśnie syndykowi upadły dłużnik będzie obowiązany wskazać i wydać cały swój majątek, który przekształca się z chwilą ogłoszenia przez sąd upadłości dłużnika, w masę upadłości. Syndyk zarządza masą upadłości a także prowadzi jej likwidację. Syndyk przedkłada sądowi również projekt planu spłaty Wierzycieli z uzasadnieniem bądź informacją o wystąpieniu przesłanek (okoliczności) dających podstawę do odmowy ustalenia planu spłaty Wierzycieli, umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty Wierzycieli bądź o przesłankach dających podstawę do warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty Wierzycieli. Zadania jakie zostały powierzone syndykowi są oczywiście o wiele szersze i wynikają z przepisów ustawy prawo upadłościowe. Należy mieć również na uwadze, iż od chwili powołania przez sąd syndyka, wszelkie postępowania sądowe, które dotyczą masy upadłości, mogą być prowadzone wyłącznie przez syndyka.

---

⁶ P. Zimmerman, Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz., Wyd. 6, Warszawa 2020.

<https://sip.legalis.pl/document-view.seam?documentId=mjxw62zogi3damrugedyooboobqxalrug44tenzsge2q#tabs-metrical-info>.

⁷ Artykuł 491¹⁵ ust. 1 pkt. 3 ustawy prawo upadłościowe.

Co w sytuacji, gdy dłużnik składający wniosek o ogłoszenie upadłości konsumenckiej nie wykazał całego swojego majątku? Jakie mogą być tego konsekwencje i czy upadły już dłużnik ma możliwość złożenia wniosku o umorzenie postępowania?

„Sąd umarza postępowanie, jeżeli zostanie ujawnione, że dane podane przez dłużnika we wniosku o ogłoszenie upadłości są niezgodne z prawdą lub są niezupełne, chyba że niezgodność lub niezupełność nie są istotne lub przeprowadzenie postępowania jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi”⁸.

Zatem w sytuacji, gdy dłużnik wnioskujący o ogłoszenie upadłości konsumenckiej podał we wniosku informacje niezgodne z prawdą bądź informacje niekompletne, mające istotne znaczenie dla postępowania, sąd umorzy postępowanie. Sytuacja taka może mieć miejsce w przypadku, gdy upadły nie wykaże całego swojego majątku, czy nie wyda go syndykowi. Również brak wykazania/wydania istotnych dokumentów dotyczących praw majątkowych dłużnika, jego rozliczeń, może rodzić podobne konsekwencje. Tego rodzaju zaniechania prowadzą do uszczuplenia masy upadłości i w konsekwencji poszkodowania Wierzycieli dłużnika. Upadły jest bowiem obowiązany przez przepisy prawa do wykazania i wydania całego swojego majątku syndykowi celem jego likwidacji. Obowiązany jest również do udzielania wszelkich potrzebnych wyjaśnień i informacji dotyczących swojego majątku. Brak wypełnienia również i tego obowiązku może skutkować umorzeniem postępowania przez sąd.

Natomiast, gdy względy słuszności i humanitaryzmu przemawiają za przeprowadzeniem postępowania pomimo ukrycia przez wnioskodawcę swojego majątku, sędzia komisarz ma możliwość zastosowania środków przymusu zgodnie z art. 58 ustawy prawo upadłościowe. Wobec dłużnika mogą być zastosowane środki przymusu określone w Kodeksie postępowania cywilnego dla egzekucji świadczeń niepieniężnych.

Warto zauważyć również, iż dłużnik decydujący się złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej oświadcza jednocześnie, iż dane zawarte we wniosku upadłościowym są prawdziwe. Dłużnik poświadcza zatem, pod groźbą odpowiedzialności karnej, iż informacje przedstawione we wniosku przez dłużnika są

---

⁸ Artykuł 491¹⁰ ustęp 2a ustawy prawo upadłościowe.

prawdziwe. Konsekwencją niewykazania/ ukrycia majątku przez dłużnika może być zatem nie tylko umorzenie postępowania upadłościowego, ale również odpowiedzialność karna dłużnika.

Dłużnik, wobec którego sąd ogłosił upadłość, ma prawo złożyć wniosek o umorzenie postępowania upadłościowego. Należy jednak zauważyć, iż umorzenie postępowania nie może prowadzić do pokrzywdzenia Wierzycieli. Sąd nie umorzy zatem postępowania w przypadku, gdy jego umorzenie mogłoby skutkować pokrzywdzeniem Wierzycieli.

Jaki jest zakres odpowiedzialności karnej dłużnika za podanie we wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej nieprawdziwych danych?

Za podanie przez dłużnika nieprawdziwych danych we wniosku o ogłoszenie upadłości grozi kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat. Tej samej karze podlega osoba, która będąc dłużnikiem podaje sądowi nieprawdziwe informacje co do stanu swojego majątku w postępowaniu o ogłoszenie upadłości⁹.

Co to jest plan spłaty Wierzycieli i jak długo trwa? Czy po jego wykonaniu upadły może liczyć na umorzenie jego zobowiązań?

Realizacja planu spłaty Wierzycieli jest drugim etapem postępowania upadłościowego. Pierwszym etapem była bowiem likwidacja masy upadłości, tj. likwidacja majątku dłużnika. Likwidacja masy upadłości nie oznacza jednak oddłużenia upadłego dłużnika. Często bowiem zdarza się, iż masa upadłości nie pokrywa nawet niewielkiej części zobowiązań upadłego dłużnika. Z tego powodu właśnie syndyk przygotowuje i przedkłada sądowi projekt planu spłaty Wierzycieli upadłego dłużnika wraz z uzasadnieniem projektu bądź informację o podstawach do:

- odmowy ustalenia planu spłaty;
- umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłat lub ewentualnej podstawy warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłat.

---

⁹ Artykuł 522 ust. 1 i 2 ustawy prawo upadłościowe.

Zauważyć należy, że na podstawie przedstawionego przez syndyka projektu planu spłaty Wierzycieli, sąd ustali ostatecznie ewentualny plan spłaty. Sąd nie jest jednak związany projektem przedstawionym przez syndyka.

W planie spłaty Wierzycieli określony zostanie:

- zakres oraz czas spłacania przez upadłego dłużnika zobowiązań niezaspokojonych na etapie likwidacji majątku dłużnika;
- ewentualny podział funduszy masy upadłości.

Określeni zostaną również Wierzyciele, którzy zgłosili swoją wierzytelność do masy upadłości. Ważną rolę w planie spłaty Wierzycieli odgrywa informacja na temat powodów upadłości dłużnika. Sąd ustala bowiem, czy upadły doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa. Od tej informacji uzależniony jest czas trwania planu spłaty Wierzycieli, który w przypadku, gdy upadły nie doprowadził do swojej niewypłacalności bądź nie zwiększył jej stopnia umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa, trwa do 36 miesięcy.

Jeśli dłużnik winny jest zaniedbań, przepisy zobowiązują go do dłuższego okresu spłaty:

„W przypadku ustalenia, że upadły doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa, plan spłaty Wierzycieli nie może być ustalony na okres krótszy niż trzydzieści sześć miesięcy ani dłuższy niż osiemdziesiąt cztery miesiące”¹⁰.

Czas trwania planu spłaty a Warunki

Maksymalnie 1 rok   Jeśli dłużnik zaspokoi żądania Wierzycieli w min. 70%

Maksymalnie 2 lata   Jeśli dłużnik zaspokoi żądania Wierzycieli w min. 50%

Do 36 miesięcy, , czyli do 3 lat   Jeśli dłużnik nie przyczynił się umyślnie lub poprzez rażące niedbalstwo do niewypłacalności

Od 36 do 84 miesięcy, czyli od 3 do 7 lat   Jeśli dłużnik przyczynił się umyślnie lub poprzez rażące niedbalstwo do niewypłacalności

---

¹⁰ Artykuł 491¹⁵ ust. 1a ustawy prawo upadłościowe.

Długość okresu planu spłaty Wierzycieli zależy również od możliwości spłaty przez dłużnika. Jeśli upadły ma możliwość spłaty co najmniej 70% zobowiązań, plan spłaty Wierzycieli zostanie ustalony na czas do 1 roku. W przypadku natomiast możliwości spłaty co najmniej 50% zobowiązań, – do 2 lat¹¹.

Termin wykonywania planu spłaty jest zatem ściśle związany ze składnikami majątku (substratem majątkowym) upadłego oraz jego możliwościami zarobkowymi. Przy obliczaniu efektywności planu spłaty porównuje się sumę wszystkich zobowiązań dłużnika objętych postępowaniem upadłościowym oraz sumę spłat z planu podziału funduszy masy upadłości oraz wykonywania planu spłaty. Na tej podstawie wyznaczany jest termin planu spłaty Wierzycieli upadłego dłużnika¹².

Wykonanie przez upadłego planu spłaty Wierzycieli jest podstawą wydania przez sąd upadłościowy postanowienia w przedmiocie stwierdzenia wykonania planu spłaty Wierzycieli oraz umorzeniu zobowiązań upadłego dłużnika powstałych przed dniem ogłoszenia upadłości. Wykonanie ciężących na dłużniku obowiązków wynikających z planu spłaty Wierzycieli jest zatem podstawą uzyskania realnego oddłużenia osoby upadłej.

Czy wszystkie zobowiązania powstałe przed dniem ogłoszenia upadłości podlegają umorzeniu po wykonaniu planu spłaty Wierzycieli?

Przepis ustawy prawo upadłościowe wskazuje, iż „nie podlegają umorzeniu zobowiązania o charakterze alimentacyjnym, zobowiązania wynikające z rent z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci, zobowiązania do zapłaty orzeczonych przez sąd kar grzywny, a także do wykonania obowiązku naprawienia szkody oraz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, zobowiązania do zapłaty nawiazki lub świadczenia pieniężnego orzeczonych przez sąd jako środek karny lub środek związany z poddaniem sprawcy próbie, jak również zobowiązania do naprawienia szkody wynikającej

---

¹¹ Artykuł 491¹⁵ ust. 1 pkt. 4 oraz 1a-1d ustawy prawo upadłościowe.

¹² P. Zimmerman, Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz, Wyd. 6, Warszawa 2020, LEX – art. 491¹⁵ ustawy prawo upadłościowe.

z przestępstwa lub wykroczenia stwierdzonego prawomocnym orzeczeniem oraz zobowiązania, których upadły umyślnie nie ujawnił, jeżeli Wierzyciel nie brał udziału w postępowaniu”¹³.

Co w sytuacji, gdy upadły dłużnik nie jest zdolny do wykonywania planu spłaty Wierzycieli?

W przypadku, gdy osobista sytuacja upadłego dłużnika wskazuje brak możliwości wykonywania planu spłaty Wierzycieli, sąd umorzy zobowiązania upadłego bez ustalania planu spłaty Wierzycieli. Należy jednak pamiętać, iż osobista sytuacja upadłego powinna uzasadniać brak możliwości wykonywania planu spłaty Wierzycieli. Brak możliwości wykonywania planu spłaty Wierzycieli powinien mieć charakter trwały. Tylko wówczas istnieje możliwość umorzenia zobowiązań upadłego Dłużnika bez ustalania planu spłaty Wierzycieli.

W sytuacji natomiast, gdy brak możliwości wykonywania planu spłaty Wierzycieli nie ma charakteru trwałego a jedynie posiada charakter przemijający, „sąd umarza zobowiązania upadłego bez ustalania planu spłaty Wierzycieli pod warunkiem, że w terminie pięciu lat od dnia uprawomocnienia się postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalania planu spłaty Wierzycieli upadły, ani żaden z Wierzycieli nie złoży wniosku o ustalenie planu spłaty, na skutek którego sąd uznając, że ustała niezdolność upadłego do dokonywania jakichkolwiek spłat w ramach planu spłaty Wierzycieli, uchyli postanowienie o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalania planu spłaty Wierzycieli i ustali plan spłaty Wierzycieli”¹⁴.

Postanowienie o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalania planu spłaty Wierzycieli może być zatem uchylone w terminie 5 lat od dnia wydania postanowienia na wniosek Wierzyciela bądź upadłego Dłużnika. Warto zauważyć również, iż złożenie zasadnego wniosku przez jednego z potencjalnych Wierzycieli bądź przez upadłego Dłużnika o ustalenie planu spłaty w terminie 5 lat od dnia wydania postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalania planu spłaty Wierzycieli, odniesie skutek nawet wówczas, gdy w trakcie rozpoznawania tego wniosku przez sąd upadłościowy minął

---

¹³Artykuł 491²¹ ust. 2 ustawy prawo upadłościowe.

¹⁴Artykuł 491¹⁶ ust. 2a ustawy prawo upadłościowe.

okres 5 lat. Ważny jest bowiem termin złożenia zasadnego wniosku o ustalenie planu spłaty Wierzycieli, który nie może przekroczyć okresu 5 lat od dnia wydania postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalania planu spłaty Wierzycieli¹⁵.

Podstawą uchylenia postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań bez planu spłaty Wierzycieli jest zatem odzyskanie zdolności przez upadłego do realizacji planu spłaty Wierzycieli. Wówczas upadły Dłużnik będzie musiał realizować założenia planu spłaty Wierzycieli, aby móc uzyskać ewentualne oddłużenie.

Czy upadły Dłużnik może rozporządzać swoim majątkiem w okresie wykonywania planu spłaty Wierzycieli? Czy powinien informować sąd o ewentualnych czynnościach?

W okresie wykonywania planu spłaty Wierzycieli upadły Dłużnik nie może dokonywać czynności prawnych, które mogłyby skutkować pogorszeniem zdolności do wykonywania planu spłaty Wierzycieli przez upadłego Dłużnika. Jedynie w uzasadnionych sytuacjach upadły Dłużnik może zwrócić się z wnioskiem do sądu upadłościowego o wyrażenie zgody na dokonanie bądź ewentualne zatwierdzenie przez sąd, dokonanej już czynności prawnej.

Uzasadnioną sytuacją, w której upadły może zwrócić się do sądu o zgodę na dokonanie określonej czynności bądź zatwierdzenie już dokonanej, będzie sytuacja w której dokonanie czynności przez upadłego będzie uzasadnione względami ważniejszymi niż interes Wierzycieli wynikający z realizacji planu spłaty Wierzycieli. Przykładem takiej czynności może być konieczność poniesienia znacznych kosztów związanych z leczeniem upadłego lub osoby mu bliskiej, pozostającej na utrzymaniu upadłego Dłużnika.

Należy mieć zatem na uwadze, iż każda czynność prawna dotycząca majątku upadłego Dłużnika a mogąca mieć wpływ na wykonywanie planu spłaty Wierzycieli powinna być poprzedzona zgodą sądu. Nawet czynności już dokonane powinny być zatwierdzone przez sąd upadłościowy. Wskazać należy iż mając na względzie interes upadłego Dłużnika, zgoda sądu na dokonanie ewentualnej czynności prawnej, która dotyczyłaby majątku upadłego, powinna być wyrażona przed dokonaniem czynności przez upadłego.

---

¹⁵ Artykuł. 491¹⁵ ust. 2b ustawy prawo upadłościowe.

Dokonanie czynności prawnej bez zgody sądu, która potencjalnie mogłaby spowodować ewentualne pogorszenie zdolności upadłego Dłużnika do realizacji planu spłaty Wierzycieli, jest zatem zakazane przez ustawodawcę i może wiązać się z możliwością uchylecia planu spłaty Wierzycieli, co w konsekwencji mogłoby doprowadzić do braku umorzenia zobowiązań upadłego Dłużnika, tj. do braku realnego oddłużenia upadłego.

Upadły Dłużnik jest obowiązany również składać do sądu upadłościowego każdego roku w terminie do końca kwietnia sprawozdanie z wykonywania planu spłaty Wierzycieli. Sprawozdanie powinno obejmować informacje dotyczące poprzedniego roku kalendarzowego, w którym upadły Dłużnik wykaże osiągnięte przychody, spłacone kwoty oraz nabyte składniki majątkowe o wartości przekraczającej przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku za ostatni kwartał okresu sprawozdawczego, ogłoszone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego¹⁶. Do sprawozdania upadły Dłużnik powinien dołączyć kopię złożonego rocznego zeznania podatkowego.

Jakie są konsekwencje niewypełniania przez upadłego Dłużnika planu spłaty Wierzycieli? Czy sąd dokona umorzenia zobowiązań upadłego bez realizacji planu spłaty Wierzycieli?

Postępowanie upadłościowe – jak już zostało nadmienione – ma na celu zaspokojenie Wierzycieli przy jednoczesnym oddłużeniu upadłego Dłużnika. Realizacja planu spłaty Wierzycieli ma zatem służyć przynajmniej częściowemu zaspokojeniu Wierzycieli upadłego Dłużnika. Brak realizacji planu spłaty Wierzycieli stoi zatem w opozycji do celów postępowania upadłościowego, co musi rodzić określone w ustawie konsekwencje prawne.

W przypadku bowiem niewykonywania przez upadłego Dłużnika obowiązków określonych w planie spłaty Wierzycieli, sąd z urzędu albo na wniosek Wierzyciela, po wysłuchaniu upadłego i Wierzycieli uchyli plan spłaty, chyba że uchybienie obowiązkowi jest nieznaczne lub dalsze wykonywanie planu spłaty Wierzycieli jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi¹⁷.

---

¹⁶ Informację o wysokości tego wynagrodzenia można otrzymać dzwoniąc do informatorium GUS.

¹⁷ Artykuł 491²⁰ ust. 1 ustawy prawo upadłościowe.

Wszelkie uchybienia w realizacji planu spłaty Wierzycieli mogą skutkować uchynieniem przez sąd upadłościowy planu spłaty. Ustawodawca wymienia przykłady takich naruszeń:

- brak złożenia corocznego sprawozdania z wykonania planu spłaty Wierzycieli;
- zatajenie/niewykazanie osiągniętych przychodów lub nabytych składników majątkowych o wartości przekraczającej przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku za ostatni kwartał okresu sprawozdawczego, ogłoszone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego;
- dokonanie czynności prawnej bez uzyskania zgody sądu bądź brak zatwierdzenia przez sąd już dokonanej czynności prawnej, ukrywanie majątku, jak również dokonanie czynności prawnej, która została prawomocnie uznana za dokonaną z pokrzywdzeniem Wierzycieli.

Konsekwencją uchynienia planu spłaty Wierzycieli jest brak uzyskania przez upadłego Dłużnika umorzenia zobowiązań. Upadły Dłużnik nie zostanie zatem oddłużony.

Warto zauważyć, iż jedynie w przypadku, gdy uchybienie realizacji planu spłaty Wierzycieli jest nieznaczne bądź pomimo uchybienia, dalsze wykonywanie planu spłaty Wierzycieli jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnym, sąd może postanowić o dalszym wykonywaniu planu spłaty Wierzycieli.

Czy zmiana planu spłaty Wierzycieli jest możliwa? Co w sytuacji, gdy upadły dozna pogorszenia możliwości wywiązywania się z planu spłaty Wierzycieli?

W przypadku, gdy upadły Dłużnik nie może wywiązać się z obowiązków określonych w planie spłaty Wierzycieli, powinien złożyć do sądu upadłościowego wniosek o zmianę planu spłaty. Sąd, po wysłuchaniu Wierzycieli, może wówczas zmienić w uzasadnionych przypadkach plan spłaty przy jednoczesnym wydłużeniu okresu obowiązywania planu na dalszy okres nieprzekraczający 18 miesięcy.

Gdy jednak brak możliwości wywiązywania się z planu spłaty Wierzycieli będzie miał charakter trwały i wynika z okoliczności niezależnych od upadłego Dłużnika, wówczas sąd na wniosek upadłego, po wysłuchaniu Wierzycieli, może uchylić plan spłaty Wierzycieli i umorzyć niewykonane zobowiązania. Należy mieć na uwadze, iż dopiero wystąpienie

uzasadnionej, niezależnej od upadłego Dłużnika przeszkody o charakterze trwałym w wykonywaniu dotychczasowego planu spłaty będzie podstawą zasadnego wniosku o uchylenie planu spłaty Wierzycieli i umorzeniu zobowiązań upadłego. Brak wystąpienia uzasadnionej okoliczności o charakterze trwałym, niezależnej od Dłużnika, będzie skutkowało uchyleniem planu spłaty Wierzycieli bez umorzenia zobowiązań. Dłużnik nie uzyska zatem realnego oddłużenia.

Ustawodawca daje zatem możliwość, w uzasadnionych sytuacjach, dokonania zmiany w planie spłaty Wierzycieli na korzyść upadłego Dłużnika. Jednocześnie ustawodawca przewiduje możliwość zmiany planu spłaty Wierzycieli w sytuacji, gdy sytuacja materialna upadłego Dłużnika ulegnie istotnej poprawie.

Zmiana planu spłaty Wierzycieli jest bowiem możliwa również w przypadku, gdy sytuacja majątkowa upadłego ulegnie poprawie w sposób istotny, wynikający z innych przyczyn, niż zwiększenie się wynagrodzenia za pracę lub dochodów uzyskiwanych z osobiście wykonywanej przez upadłego działalności zarobkowej. W takiej sytuacji stosowny wniosek o zmianę planu spłaty Wierzycieli może złożyć do sądu każdy z Wierzycieli upadłego Dłużnika, jak również sam upadły Dłużnik.

Sąd upadłościowy, w zależności od sytuacji, może zatem ingerować w plan spłaty Wierzycieli, zmieniając zakres obowiązków upadłego Dłużnika.

Co w sytuacji, gdy jedynym składnikiem majątku osoby wnioskującej o ogłoszenie upadłości konsumenckiej jest mieszkanie bądź dom jednorodzinny? Czy likwidacja majątku Dłużnika, który zdecydował się na złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości, obejmie również zajmowany lokal mieszkalny?

Jak już zostało nadmienione, z dniem ogłoszenia upadłości majątek upadłego staje się masą upadłości, która służy zaspokojeniu Wierzycieli upadłego. Mieszkanie bądź dom jednorodzinny, który wchodzi w skład majątku osobistego upadłego Dłużnika, a który służy zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych Dłużnika również staje się masą upadłości i będzie podlegał likwidacji. Ustawodawca nie przewidział w tym względzie wyłączenia nawet wówczas, gdy upadły Dłużnik nie ma możliwości zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych w innym lokalu. Należy jednak zauważyć, iż przepisy ustawy prawo upadłościowe przewidują

pewną dogodność dla upadłego mającą na celu zabezpieczenie potrzeb mieszkaniowych upadłego i jego najbliższych przez pewien okres czasu.

Jeżeli zatem „upadły jest osobą fizyczną i w skład masy upadłości wchodzi lokal mieszkalny albo dom jednorodzinny, w którym zamieszkuje upadły, a konieczne jest zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych upadłego i osób pozostających na jego utrzymaniu, z sumy uzyskanej z jego sprzedaży wydziela się upadłemu kwotę odpowiadającą przeciętnemu czynszowi najmu lokalu mieszkalnego w tej samej lub sąsiedniej miejscowości za okres od dwunastu do dwudziestu czterech miesięcy”¹⁸.

Kwotę odpowiadającą przeciętnemu czynszowi najmu lokalu mieszkalnego w tej samej lub sąsiedniej miejscowości za okres od dwunastu do dwudziestu czterech miesięcy określa sędzia-komisarz, mając na uwadze potrzeby mieszkaniowe upadłego, liczbę osób pozostających na utrzymaniu upadłego, zdolności zarobkowe oraz sumę uzyskaną ze sprzedaży lokalu mieszkalnego bądź domu jednorodzinnego a także opinię syndyka.

Upadły Dłużnik, którego majątek osobisty zostanie spieniężony, nie pozostanie zatem bez możliwości zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych. Ustawodawca przewidział mechanizm ochronny dla upadłego Dłużnika oraz osób jemu najbliższych, który zapewnia przynajmniej minimalne zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych upadłego przez pewien okres czasu tj. od 12 do 24 miesięcy. Warunkiem wydzielenia upadłemu środków przewidzianych na pokrycie ewentualnego czynszu przez wskazany okres czasu jest zaspokajanie swoich potrzeb mieszkaniowych poprzez zamieszkiwanie w lokalu mieszkalnym/domu jednorodzinnym, który wszedł do masy upadłości. Ochrona prawna upadłego musi zatem wynikać z sytuacji faktycznej upadłego Dłużnika.

Warto również zauważyć, iż zajmowany przez upadłego Dłużnika lokal mieszkalny może stać się składnikiem masy upadłości tylko wówczas, gdy lokal ten jest przedmiotem odrębnej własności lub spółdzielczego prawa własnościowego do lokalu. W skład masy upadłości wejdą zatem jedynie prawa zbywalne, które mogą podlegać ewentualnej egzekucji. Nie wejdzie do masy upadłości zatem dla przykładu lokal mieszkalny, który jest przedmiotem najmu bądź lokatorskiego spółdzielczego prawa do lokalu.

---

¹⁸ Artykuł 342a ust. 1 ustawy prawo upadłościowe.

Ile kosztuje złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej? Jakie są koszty postępowania i kto je pokrywa?

Od złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej pobierana jest opłata podstawowa w wysokości 30 zł. Opłatę od wniosku można uiścić na kilka sposobów. Wnioskodawca może opłacić wniosek w sposób tradycyjny w kasie sądu bądź dokonać transakcji bezgotówkowej dokonując przelewu na numer bankowy sądu właściwego w sprawie. Istnieje również możliwość opłacenia wniosku dokonując zakupu tzw. e-znaków opłaty sądowej ze strony internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości¹⁹. Dłużnik powinien zatem jeszcze przed złożeniem wniosku dokonać jego opłacenia. Potwierdzenie dokonania opłaty należy dołączyć do składanego wniosku.

Wniesiona opłata nie jest oczywiście jedynym kosztem. Koszty postępowania obejmują przede wszystkim koszty bezpośrednio związane z ustaleniem, zabezpieczeniem, zarządem i likwidacją masy upadłości oraz ustaleniem wierzytelności, w szczególności wynagrodzenie syndyka oraz jego zastępcy, wynagrodzenie osób zatrudnionych przez syndyka oraz należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne od wynagrodzenia tych osób, wynagrodzenie i wydatki członków rady Wierzycieli, wydatki związane ze zgromadzeniem Wierzycieli, koszty archiwizacji dokumentów, korespondencji, ogłoszeń, eksploatacji koniecznych pomieszczeń, podatki i inne daniny publiczne związane z likwidacją masy upadłości²⁰.

Koszty postępowania pokrywane są ze środków uzyskanych z masy upadłości. „W przypadku, gdy majątek niewypłacalnego Dłużnika nie wystarcza na pokrycie kosztów postępowania albo w masie upadłości brak jest płynnych funduszy na ich pokrycie, koszty te pokrywa tymczasowo Skarb Państwa”²¹.

Tymczasowo pokryte przez Skarb Państwa koszty postępowania upadłościowego uwzględnia się w planie spłaty Wierzycieli w pełnej wysokości. Wyjątkiem jest sytuacja, w której możliwości zarobkowe upadłego, konieczność utrzymania upadłego i osób pozostających na

---

¹⁹ <https://oplaty.ms.gov.pl/znaki-oplaty-sadowej/zakup> - strona Ministerstwa Sprawiedliwości, na której można dokonać zakupu e-znaków opłaty sądowej.

²⁰ Artykuł 230 ust. 1 ustawy prawo upadłościowe.

²¹ Artykuł . 491⁷ ust. 1 ustawy prawo upadłościowe.

jego utrzymaniu oraz zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych upadłego i osób najbliższych, nie pozwalają na opłacenie kosztów postępowania tymczasowo pokrytych przez Skarb Państwa w pełnej wysokości. Koszty postępowania tymczasowo pokryte przez Skarb Państwa nieuwzględnione w planie spłaty Wierzycieli albo niezaspokojone w ramach wykonania planu spłaty Wierzycieli ponosi Skarb Państwa²².

Do którego sądu należy złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości konsumenckiej?

Wniosek o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej Dłużnik powinien złożyć w sądzie upadłościowym. Sądem upadłościowym, jak wskazuje ustawa – prawo upadłościowe, jest sąd rejonowy, którego właściwy wydział gospodarczy zajmuje się sprawami upadłościowymi. Ustawodawca wskazuje, iż „sprawy o ogłoszenie upadłości rozpoznaje sąd właściwy dla głównego ośrodka podstawowej działalności Dłużnika²³”. W przypadku osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej, ośrodkiem podstawowej działalności Dłużnika jest miejsce pobytu/zamieszkania Dłużnika. Dłużnik, który zdecydował się na złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej, powinien zatem skierować swój wniosek do sądu rejonowego, wydziału gospodarczego, który zajmuje się sprawami upadłościowymi, właściwego ze względu zamieszkania Dłużnika.

Wskazać należy, iż rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie przekazania niektórym sądom okręgowym i sądom rejonowym rozpoznawania spraw gospodarczych z obszarów właściwości innych sądów okręgowych i sądów rejonowych z dnia 7 października 2014 roku, reguluje właściwość miejscową sądów upadłościowych. Paragraf 2 rozporządzenia odnosi się do właściwości miejscowej sądów upadłościowych bezpośrednio²⁴.

W przypadku natomiast, gdy wniosek o ogłoszenie upadłości zostanie skierowany przez pomyłkę do sądu niewłaściwego, sąd ten przekaże wniosek do sądu właściwego.

---

²² Art. 491¹⁵ ust. 2 i 3 ustawy prawo upadłościowe.

²³ Artykuł 19 ust. 1 ustawy prawo upadłościowe.

²⁴ <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20140001397> – odesłanie do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie przekazania niektórym sądom okręgowym i sądom rejonowym rozpoznawania spraw gospodarczych z obszarów właściwości innych sądów okręgowych i sądów rejonowych z dnia 7 października 2014 roku.

Skąd mogę uzyskać wniosek o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej?

Formularz wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej należy pobrać z oficjalnej strony Ministerstwa Sprawiedliwości. Należy zwrócić uwagę, iż od dnia 24 marca 2020 roku obowiązują nowe formularze wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej. Wniosek Dłużnika o ogłoszenie upadłości powinien być zatem przygotowany na aktualnym formularzu.

Link do oficjalnej strony Ministerstwa Sprawiedliwości, skąd można pobrać formularz wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej znajduje się poniżej:

<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/formularze-konsumenci-od-24-marca-2020>

Z oficjalnej strony Ministerstwa Sprawiedliwości istnieje również możliwość pobrania wniosku Dłużnika o zawarcie układu na zgromadzeniu Wierzycieli.

Czy istnieje możliwość zawarcia porozumienia z Wierzycielami przez Dłużnika? Czy likwidacja majątku upadłego Dłużnika jest nieodzowna?

Model upadłości konsumenckiej z likwidacją majątku osobistego upadłego Dłużnika, nie jest jedynym modelem postępowania, choć należy wskazać, że jest to model najczęściej wykorzystywany.. Dłużnik ma jednak również możliwość podjęcia próby zawarcia układu z Wierzycielami. W tym celu Dłużnik powinien złożyć do sądu upadłościowego wniosek o zawarcie układu na zgromadzeniu Wierzycieli. Formularz wniosku można pobrać z oficjalnej strony Ministerstwa Sprawiedliwości.

Próba zawarcia przez Dłużnika układu z Wierzycielami jest niczym innym, jak podjęciem próby porozumienia się Dłużnika z Wierzycielami, co do spłaty zaciągniętych przez Dłużnika zobowiązań. Złożenie wniosku o zawarcie układu z Wierzycielami nie jest jedyną możliwością zawarcia potencjalnego układu z Wierzycielami dotyczącego spłaty zobowiązań Dłużnika. Sąd upadłościowy może bowiem również z urzędu wyjść z propozycją zawarcia układu z Wierzycielami do Dłużnika, który złożył już wniosek o upadłość konsumencką. Oczywiście Dłużnik, który nie jest zainteresowany potencjalną możliwością zawarcia układu z Wierzycielami może we wniosku o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej

działalności gospodarczej złożyć oświadczenie, że nie wyraża zgody na udział w postępowaniu mającym na celu zawarcie układu z Wierzycielami. Sąd wówczas nie będzie analizował wystąpienia przesłanek, które powinny być spełnione celem zawarcia potencjalnego układu na zgromadzeniu Wierzycieli. Przesłanką, od której sąd upadłościowy uzależnia między innymi rozpatrzenie wniosku o zawarcie układu na zgromadzeniu Wierzycieli, są możliwości zarobkowe Dłużnika. Dłużnik powinien mieć bowiem zdolność pokrycia kosztów postępowania układowego wraz z pokryciem kosztów zawarcia i wykonania układu z Wierzycielami. Sąd będzie zatem analizował sytuację życiową, zdrowotną, zawodową i materialną Dłużnika w kontekście osiągnięcia celów postępowania. Wskazać również należy, iż propozycja zawarcia układu z Wierzycielami powinna być również akceptowalna przez Wierzycieli Dłużnika. Wysokość zadłużenia wnioskującego o zawarcie układu na zgromadzeniu Wierzycieli może być również przeszkodą do zawarcia układu. Należy bowiem pamiętać, iż układ między Dłużnikiem a Wierzycielami powinien być wykonany w ciągu 5 lat i powinien uwzględniać znaczącą i akceptowalną przez Wierzycieli część zobowiązań. Innymi słowy Dłużnik powinien spłacić znaczącą część swoich zobowiązań w okresie wykonywania układu. Sytuacje życiowe, które uprawdopodobniałyby potencjalną niewykonalność układu we wskazanym maksymalnym okresie czasu tj. w ciągu 5 lat, mogą zatem stanowić poważną przeszkodę w zawarciu układu między Dłużnikiem a Wierzycielami.

Dłużnicy, którzy są w stanie opłacić koszty postępowania oraz wykonać układ, który jest swego rodzaju planem spłaty Wierzycieli, powinni jednak rozważyć możliwość zawarcia układu. Zawierając układ Dłużnik może bowiem uchronić się od likwidacji całego swojego majątku osobistego, zachowując przykładowo jego pewne elementy np. mieszkanie bądź dom jednorodzinny. Z tego powodu, możliwość zawarcia układu z Wierzycielami może być dla Dłużnika atrakcyjna. Należy również pamiętać, iż jedynie sumienne wywiązanie się z układu zawartego z Wierzycielami może doprowadzić Dłużnika do jego realnego oddłużenia.

IV. Wykaz przydatnych linków

1. <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/formularze-konsumenci-od-24-marca-2020> - formularze dotyczące upadłości konsumenckiej;
2. <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/formularze-pism-procesowych-w-postepowaniu-cywilnym> - formularze pism procesowych w postępowaniu cywilnym;
3. <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/formularz-wniosku-o-wszczecie-egzekucji-oraz-skargi-na-czynnosci-komornika> - formularz wniosku o wszczęcie egzekucji oraz skargi na czynności komornika;
4. <https://bip.warszawa.so.gov.pl/artykuly/253/druki> - wniosek o zwolnienie z kosztów sądowych, wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu i inne.